

HOOFDRAPPORT A EN B

Water en Klimaatadaptatie Programma Oldenzaal

planperiode 2026-2031

Klant: Gemeente Oldenzaal

Referentie: BK6681-WM-RP-260115-0859

Status: Definitief/1

Datum: 13 april 2026

Ontwerpversie ten behoeve van terinzagelegging

HASKONING NEDERLAND B.V.

Koggelaan 21
8017 JN Zwolle
Netherlands
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

Telefoon: +31 88 348 65 00
E-mail: info@haskoning.com
Website: haskoning.com

Titel document: Water en Klimaatadaptatie Programma Oldenzaal
Ondertitel: planperiode 2026-2031
Referentie: BK6681-WM-RP-260115-0859
Uw kenmerk: 22740-2025
Status: Definitief/1
Datum: 13 april 2026
Projectnaam: WKP Oldenzaal 2026-2031
Projectnummer: BK6681
Auteur(s): Marco de Kraker

Opgesteld door: Marco de Kraker

Gecontroleerd door: Gerard Vos, Jeroen Buitenweg (gemeente Oldenzaal)

Datum: 14 januari 2026

Goedgekeurd door: Jeroen Buitenweg

Datum: 26 januari 2026

Classificatie: Open

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. Haskoning Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van Haskoning Nederland B.V. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat. Dit document kan zijn opgesteld met behulp van kunstmatige intelligentie (AI); alle door AI gegenereerde inhoud is beoordeeld en gevalideerd door onze experts.

Inhoud

Het hoofdrapport bestaat uit twee delen: **deel A** het programma deel en **deel B** het beleidsdeel: Beleid gemeentelijke watertaken. Daarnaast is er een separate rapportage met de **bijlagen**.

Samenvatting	1
Hoofdrapport deel A	3
1 Kader	4
1.1 Planvorm	4
1.2 Stedelijk waterbeheer	4
1.3 Gemeentelijke watertaken	5
1.4 Klimaatadaptatie en groen	7
1.5 Wat scharen we onder de rioolheffing	8
2 Wat willen we bereiken	9
2.1 Visie Water en Klimaatadaptatie Programma	9
2.1.1 Omgevingsvisie en toekomstvisie 2040	10
2.1.2 Global goals	12
2.1.3 Aansluiting bij Strategie Twents waternet 2025-2035	12
2.2 Procedure en planning	13
3 Van ambitie naar doelen: uitvoeringsprogramma Water en Klimaatadaptatie	14
3.1 Ambitie	14
3.2 Doel en maatregelen: Doelmatig beheer van de waterketen en het watersysteem	15
3.2.1 Beschermen van de volksgezondheid	15
3.2.2 Kwaliteit waarborgen - effectief beheer	15
3.2.3 Voorkomen van vuiluitwerp naar bodem, grond- en oppervlaktewater	18
3.3 Doel en maatregelen: Klimaatadaptatief Oldenzaal in 2050	19
3.3.1 Wateroverlast	20
3.3.2 Droogte	21
3.3.3 Hitte	23
3.3.4 Groenmaatregelen	24
3.4 Doel en maatregelen: Communicatie en participatie (betrokken en actief)	25
3.4.1 Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven bij werkzaamheden	25
3.4.2 Minimale overlast voor de omgeving	26
3.5 Uitvoeringsprogramma Water en Klimaatadaptatie	27
4 Financiële en personele middelen	29
4.1 Financiële middelen	29
4.2 Kapitaallasten	30
4.3 Financiële uitgangspunten investeringen	31
4.4 Exploitatielasten	33
4.5 BTW toerekening	34
4.6 Ontwikkeling aantal heffingseenheden	34
4.7 Berekening kostendekkende heffing	35
4.7.1 Opbouw van de rioollasten	36
4.8 Vergelijking rioolheffing	37
4.9 Personele middelen	38

Hoofdrapport deel B	39
5 Beleid gemeentelijke watertaken	40
5.1 Afvalwatertaak	41
5.1.1 Invulling afvalwatertaak	41
5.2 Hemelwatertaak en klimaatadaptatie	42
5.2.1 Invulling hemelwatertaak	42
5.3 Grondwatertaak	48
5.3.1 Invulling grondwatertaak	49
5.3.2 Verdroging	54
5.4 Oppervlaktewater en drinkwater	55
5.4.1 Oppervlaktewater	55
5.4.2 Zwemwater	56
5.4.3 Drinkwater	57

Samenvatting

Inleiding en context

De gemeente Oldenzaal werkt aan een toekomstbestendige, veilige en gezonde leefomgeving door waterbeheer en klimaatadaptatie centraal te stellen in het gemeentelijk beleid. Dit programma is een uitwerking van de Omgevingsvisie en Toekomstvisie 2040 en sluit aan bij regionale en landelijke strategieën zoals het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en de strategie van Twents waternet. Het programma is opgesteld in nauwe samenwerking met inwoners, bedrijven, Waterschap Vechtstromen en andere partners.

Wet- en regelgeving

Met de invoering van de Omgevingswet (2024) is de verplichting tot een gemeentelijk rioleringsplan vervallen. De zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater zijn nu verankerd in het omgevingsplan. De herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater en de Kaderrichtlijn Water stellen strengere eisen aan waterkwaliteit en beheer.

Evaluatie en bijstelling

Het programma is een groeidocument en wordt periodiek geëvalueerd en bijgesteld op basis van voortgangsnotities, monitoring en participatie. Zo blijft het beleid actueel en sluit het aan bij nieuwe inzichten, wetgeving en wensen uit de samenleving.

Visie en ambities

De visie luidt: "Oldenzaal werkt, samen met haar inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden, doelmatig aan een veilige, gezonde, robuuste en klimaatbestendige leefomgeving en gemeentelijk (afval)watersysteem." De kernwaarden zijn: samen doen, gezond en veilig, en een groene en duurzame leefomgeving. De gemeente streeft naar een klimaatadaptieve stad in 2050, waarin water en bodem leidend zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Gemeentelijke watertaken

De drie wettelijke watertaken zijn:

1. Afvalwatertaak: Inzameling en transport van stedelijk afvalwater naar de waterzuivering, met aandacht voor scheiding van afval- en hemelwater bij nieuwbouw.
2. Hemelwatertaak: Inzameling en verwerking van hemelwater, met nadruk op vasthouden, bergen en infiltreren van regenwater, en het stimuleren van afkoppeling van verhard oppervlak.
3. Grondwatertaak: Maatregelen treffen bij structurele problemen met grondwaterstanden, gericht op het voorkomen van overlast en verdroging.

Daarnaast draagt de gemeente bij aan oppervlaktewater- en drinkwaterkwaliteit, in samenwerking met het waterschap en drinkwaterbedrijf.

Klimaatadaptatie en groen

Klimaatadaptatie richt zich op het beperken van risico's door wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen. Groen speelt een belangrijke rol: vergroening helpt bij het vasthouden van water, het tegengaan van hittestress en het vergroten van biodiversiteit. Alleen maatregelen die direct bijdragen aan de watertaken worden uit de rioolheffing bekostigd.

Uitvoeringsprogramma en maatregelen

Het uitvoeringsprogramma bevat concrete projecten en investeringen voor de periode 2026-2031, waaronder:

- Vervanging en renovatie van riolering, aanleg van blauwe aders (regenwaterriolering) en waterbergingen.
- Vergroening van de openbare ruimte, aanleg van wadi's en vergroenen van parkeervakken.
- Monitoring van grondwaterstanden en maatregelen tegen grondwateroverlast en verdroging.
- Communicatie en participatie, zoals het NK Tegelwippen, om inwoners te betrekken bij klimaatadaptatie.

Financiën en rioolheffing

De rioolheffing is maximaal kostendekkend en wordt gebruikt voor investeringen, exploitatie en onderhoud van het watersysteem. De lasten bestaan uit exploitatie (beheer, onderhoud, personeel), kapitaallasten (afschrijving investeringen), compensabele BTW en dotaties aan de voorziening. De rioolheffing stijgt de komende jaren licht (2% per jaar, exclusief indexatie), maar blijft naar verwachting onder het landelijk gemiddelde en behoort tot de laagste in Twente.

Hoofdrapport deel A

Water en Klimaatadaptatie Programma

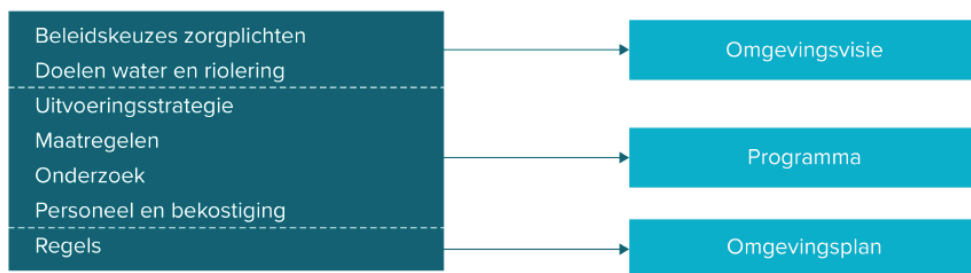
1 Kader

1.1 Planvorm

Vanaf 2024 is de Omgevingswet van kracht. Hiermee is de planverplichting uit de Wet milieubeheer voor een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vervallen en heeft het plaatsgemaakt voor een facultatief programma¹.

Aangeraden wordt om de belangrijkste aspecten van de gemeentelijke watertaken en de bekostiging ervan planmatig vast te leggen. Het facultatieve programma is vormvrij (geen wettelijke voorschriften) en ook de naam is voor de gemeente vrij om te kiezen.

Voorliggend Water en Klimaatadaptatie Programma is een nadere invulling van de **Concept Omgevingsvisie** en de hieraan ten grondslag liggende **Toekomstvisie 2040**. Gezien het abstractieniveau van deze visiedocumenten is voorliggende rapportage breder dan van een programma verwacht wordt; er vinden beleidskeuzen voor water en klimaatadaptatie plaats. Daarnaast worden de op termijn in het Omgevingsplan te verankeren regels behandeld (verplichtingen voor burgers en bedrijven), alsmede de regels uit de **huidige hemelwaterverordening** die uiterlijk in 2032 overgaan naar het definitieve **Omgevingsplan**. Om deze redenen wordt het **Programma** ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden.

Figuur 1-1 Ontvlechting van het GRP (links) in de gemeentelijke omgevingsvisie, programma en het omgevingsplan.

1.2 Stedelijk waterbeheer

Het stedelijk waterbeheer kent doelen op het gebied van volksgezondheid, waterkwaliteit en de (grond)waterhuishouding in de bebouwde omgeving. De gemeentelijke watertaken spelen hierbij een belangrijke rol. In voorliggend plan geven we invulling aan de gemeentelijke watertaken en werken we deze uit. Ook de nieuwe instrumenten van de Omgevingswet, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, spelen hierbij een belangrijke rol.

Stedelijk waterbeheer is meer dan afvalwater en riolering alleen. De gemeentelijke watertaken hebben betrekking op: vuilwater; hemelwater; en grondwater.²

Deze taken hebben bovendien een relatie met andere gemeentelijke taken en maatschappelijke vraagstukken, zoals het beheer en de inrichting van de openbare ruimte, de woningbouwopgave, het bewaken en versterken van ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid, het anticiperen op en omgaan met de toenemende kans op weersextremen, bodemdaling, de energietransitie, het verbeteren van de waterkwaliteit, een toekomstbestendige drinkwaterproductie (leveringszekerheid) en het versterken van de biodiversiteit.

¹ Omgevingsplan link: Wat merkt(e) u van de invoering van de Omgevingswet? - RIONED (riool.net)

² Naast de drie formele watertaken heeft de gemeente een rol ten aanzien van (de kwaliteit van) oppervlaktewater en drinkwater, zie paragraaf 5.4.

Hoofddoel van de riolering is om afvalwater uit gebouwen en de gebouwde omgeving te verwijderen en om hemelwater te verwerken. Daarmee wordt contact met vuilwater voorkomen en worden gezondheids- en overlastrisico's voor bewoners en gebruikers beperkt. De riolering vormt een omvangrijk systeem en het in stand houden ervan kost geld. Met het inzamelen en transporteren van vuilwater en (overtollig) hemelwater en grondwater dragen riolering, het (grond)watersysteem en de inrichting van de buitenruimte bij aan de leefbaarheid in onze stad. Wateroverlast, stank, milieuvervuiling en droogte worden hiermee zoveel mogelijk beperkt. Door het uitvoeren van keuringen en inspecties, het borgen van data in (beheer)systemen en het werken met een eigen gemeentelijke buitendienst is er, zowel vanuit kwantitatief als vanuit kwalitatief oogpunt, inzicht in de aanwezige voorzieningen.

De benodigde middelen voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken worden bijeengebracht door het (op grond van de Gemeentewet) opleggen van een riool- en waterzorgheffing³ door de gemeente aan inwoners en bedrijven. In **hoofdstuk 5** wordt de ontwikkeling van de rioolheffing bepaald om nu en in de toekomst kostendekkend te blijven.

1.3 Gemeentelijke watertaken

De gemeentelijke watertaken spelen een belangrijke rol binnen het stedelijk waterbeheer. Deze taken richten zich op huishoudelijk en bedrijfsmatig afvalwater, hemelwater en grondwater. De gemeentelijke watertaken raken aan verschillende andere gemeentelijke taken in het fysieke domein en aan de taken van het waterschap, provincie en drinkwaterbedrijf.

De gemeentelijke watertaken blijven ook onder de Omgevingswet onverkort van kracht. De gemeentelijke watertaken hebben inhoudelijk een sterke samenhang met de taken van het waterschap voor het zuiveren van stedelijk afvalwater, die van de waterbeheerder voor het regionale watersysteem (het waterschap of Rijkswaterstaat) en met het drinkwaterbedrijf met betrekking tot de grondwaterkwaliteit en leveringszekerheid van drinkwater. De gemeentelijke watertaken zijn:

- de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater;
- de inzameling en de verwerking van afvloeiend hemelwater;
- het treffen van maatregelen in de openbare ruimte bij structurele problemen van de grondwaterstanden.

Afvalwatertaak

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Traditioneel doen gemeenten dit door het aanleggen en onderhouden van een rioleringsstelsel. Dat stelsel vervoert afvalwater van huishoudens en bedrijfspanden naar de waterzuivering. Landelijk is er de laatste jaren ook aandacht voor decentrale waterzuivering, waarbij afvalwater lokaal gezuiverd en hergebruikt of geloosd wordt.

³ Hierna te noemen *Rioolheffing*

Hemelwatertaak

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater (regen, sneeuw en hagel) dat op openbaar terrein terecht komt⁴. Er zijn verschillende manieren waarop gemeenten dat doen. Hemelwater kan gezamenlijk met het afvalwater via een gemengd rioolstelsel afgevoerd worden. Een meer duurzame en klimaatbestendigere manier om hemelwater te verwerken is gescheiden inzameling. Dan wordt het hemelwater gescheiden van het afvalwater ingezameld en/of afgevoerd. Het schone hemelwater gaat niet naar de zuivering, maar wordt lokaal vastgehouden, geborgen, geïnfiltreerd of geloosd op oppervlaktewater.

Grondwatertaak

De verantwoordelijkheden van de gemeente op het gebied van grondwater zijn genuanceerder dan de andere twee watertaken: er geldt een inspanningsverplichting in plaats van een resultaatverplichting. In het kort stelt de grondwatertaak gemeenten in sommige gevallen verantwoordelijk voor het zo veel mogelijk beperken van structurele nadelige gevolgen van grondwateroverlast (te hoge) of -onderlast (te lage grondwaterstand)⁵.

Afstemming en samenwerking

Een belangrijk principe van de Omgevingswet is dat elk bestuursorgaan bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden rekening houdt met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen en zijn taken en bevoegdheden zo nodig met deze andere bestuursorganen afstemt. Dit betekent concreet dat we het waterschap vroegtijdig betrekken in plannen en projecten en vice versa.

Waterschap Vechtstromen is ook betrokken bij het opstellen van voorliggend programma. Het concept is met een vertegenwoordiger van waterschap Vechtstromen besproken en de input is verwerkt. Het waterschap gaat akkoord met voorliggend plan.

Er is een grote beleidsvrijheid voor met name de omgang met huishoudelijk afvalwater in het buitengebied en voor de omgang met overtollig hemelwater en grondwater. Om die reden leggen we in voorliggend plan vast op welke wijze we hier invulling aan geven, zodat het voor inwoners en bedrijven duidelijk is wat zij van de gemeente kunnen verwachten en waar hun eigen verantwoordelijkheden liggen.

In **bijlage 1** zijn de gemeentelijke watertaken, inclusief **oppervlaktewater** en **drinkwater** nader toegelicht.

Het is daarbij van belang om onderscheid te maken in watersysteem en (afval)waterketen. In onderstaand kader worden deze begrippen nader toegelicht.

⁴ In sommige gevallen heeft de gemeente ook de verantwoordelijkheid voor het hemelwater van particulier terrein. Dat is alleen het geval wanneer er redelijkerwijs niet van de particulier verwacht kan worden dat hij zelf die verantwoordelijkheid draagt, zie Hemelwaterzorgplicht (paragraaf 5.2)

⁵ De volledige wettekst luidt als volgt: de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort. (Artikel 3.6 Waterwet)

Wat zijn de waterketen en het watersysteem?

Watersysteem: Een watersysteem is een samenhangend geheel van oppervlaktewater en grondwater, inclusief de waterbodems, oevers, en kunstwerken zoals dammen en sluizen. Het omvat ook de levende organismen die in deze waterlichamen leven. Dit systeem wordt gebruikt voor verschillende maatschappelijke functies zoals drinkwater, recreatie, visserij, en transport.

Waterketen: De waterketen omvat alle stappen van waterbeheer, van de productie van drinkwater tot de zuivering van afvalwater. Het proces begint bij de winning van water uit bronnen zoals rivieren, meren of grondwater. Vervolgens wordt dit water gezuiverd en gedistribueerd naar huishoudens, bedrijven en instellingen voor gebruik. Na gebruik wordt het afvalwater via het rioolstelsel verzameld en getransporteerd naar waterzuiveringsinstallaties. Hier wordt het water gezuiverd voordat het terug in de natuur wordt geloosd.

Afvalwaterketen: De afvalwaterketen omvat alle stappen die nodig zijn om afvalwater te beheeren, van het moment dat het wordt geproduceerd tot het moment dat het gezuiverd en terug in de natuur wordt geloosd.

1.4 Klimaatadaptatie en groen

Gemeente Oldenzaal streeft naar een klimaatbestendige en waterrobuuste leefomgeving in 2050, conform het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). DPRA is een Nederlands programma dat zich richt op het uiterlijk in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust maken van steden en dorpen. DPRA heeft betrekking op wateroverlast, droogte, hitte(stress) en overstromingen.

De aanleg van **groen** draagt zowel bij aan het reduceren van de kans op wateroverlast, het tegengaan van droogte, als het tegengaan van hittestress (verkoelend effect).

De **Groenvisie**⁶ verwoordt het gemeentelijk groenbeleid en is de 'paraplu' die is opgebouwd uit diverse beleidsstukken, zoals uitgifte groen, beheer kwaliteit, biodiversiteit, speelbeleid, groenstructuur en bomenbeleid (inclusief duurzaamheid). Uitgangspunt van het groenbeleid is de inzet op versterking en de kwaliteit van het groen. In de Groenvisie is de ambitie van het Oldenzaalse groen verwoord. Het Oldenzaalse groen moet er op termijn als volgt uitzien:

- Een duidelijk herkenbare structuur van bomen, grote groenzones, parken en groene parels;
- Versterking en uitbreiding van de groenstructuur op een wijze dat daadwerkelijk een "aaneengesloten groen netwerk" ontstaat;
- Afstemming van de kwaliteit van het groen op de locatie, haar gebruikers en de doelstelling van het beheer;
- Bieden van meer ruimte aan biodiversiteit;
- Uitnodiging tot meer bewegen en recreëren; en
- Leveren van forse bijdrage aan klimaatadaptatie.

Zoals uit bovenstaande uiteenzetting volgt, hebben niet alle groen-activiteiten een relatie met de gemeentelijke watertaken. In paragraaf 1.5 wordt nader ingegaan op het uitgangspunt dat alleen kosten die expliciet een of meerdere watertaken behelzen betaald kunnen (lees: mogen) worden uit de riool- en waterzorgheffing (hierna te noemen: rioolheffing).

In voorliggend programma wordt alleen ingegaan op maatregelen die een relatie hebben met het taakveld water en riolering.

⁶ Besluit van de gemeenteraad van de gemeente Oldenzaal houdende regels omtrent Uitgiftebeleid Openbaar Groen | Lokale wet- en regelgeving (2017)

1.5 Wat scharen we onder de rioolheffing

Alle exploitatielasten, maatregelen en investeringen die onder het taakveld water en riolering vallen worden uit de rioolheffing bekostigd, waarbij een maximaal 100% kostendeekkende heffing geldt.

Voor dit programma zijn **wateroverlast** en **droogte** de meest relevante thema's, de hieraan gerelateerde kosten van maatregelen hebben een directe relatie met de gemeentelijke watertaken, waardoor deze betaald kunnen worden uit de rioolheffing.

Daarnaast wordt ingegaan op **hitte**(stress). Autonome maatregelen om hittestress te beperken of voorkomen worden niet uit de rioolheffing gefinancierd. Indien meegelift kan worden op reeds geplande maatregelen in de openbare ruimte, dan is financiering vanuit de rioolheffing onder voorwaarden wel mogelijk.

Maatregelen in het kader van anticiperen op **klimaatverandering** hebben vaak (ook) een relatie met **groen**. Een voorbeeld is de aanleg van een wadi om hemelwater in te bergen en te laten infiltreren. Dit heeft een directe link met zowel de hemelwater- als de grondwatertaak, én draagt tevens bij aan (meer) groen en verkoeling (hitte). Aangezien de aanleg van de infiltratievoorziening wordt geïnitieerd vanuit het taakveld water en riolering, vanwege de relatie met de watertaken, wordt de aanleg en het beheer en onderhoud van de voorziening bekostigd uit de rioolheffing.

Vergroening (verwijderen van verharding, denk aan tegelwippen) kan vanuit de rioolheffing betaald worden indien het de watertaken dient, bijvoorbeeld in verband met het tegengaan van droogte in stedelijk gebied (zie paragraaf 3.3.4).

Het beheer en onderhoud van bestaand groen en de vervanging van groen door groen wordt **niet** uit de rioolheffing bekostigd.

2 Wat willen we bereiken

De visie van het programma water en klimaatadaptatie komt voort uit de hieraan verweven visies, documenten en plannen die in dit hoofdstuk beschreven worden.

In dit hoofdstuk zijn de voor het programma relevante aspecten en kernwoorden opgenomen uit de toekomstvisie Oldenzaal 2040, de door de gemeente omarmde global goals en de strategie Twents waternet en is dezelfde input gehanteerd die voor de concept omgevingsvisie is gebruikt.

2.1 Visie Water en Klimaatadaptatie Programma

“Oldenzaal werkt, samen met haar inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden, doelmatig aan een veilige, gezonde, robuuste en klimaatbestendige leefomgeving en gemeentelijk (afval)watersysteem.”

De gemeente zet zich in voor een duurzame en klimaatbestendige toekomst. Oldenzaal streeft naar een toekomstbestendige waterketen, waarbij nu rekening wordt gehouden met (toekomstige) veranderingen. Ingrepen moeten doelmatig zijn en de gemeente wil en kan dit niet alleen; iedereen moet zijn eigen rol pakken. Oldenzaal werkt samen met diverse (water)ketenpartners zoals Waterschap Vechtstromen, Twents waternet, provincie Overijssel, drinkwatermaatschappij Vitens, evenals met het bedrijfsleven en de inwoners van de gemeente.

Om op korte termijn grote slagen te slaan en op lange termijn de doelen te bereiken is een verbeterde samenwerking met Waterschap Vechtstromen essentieel; voor de gemeente is een gezamenlijk investeringsprogramma noodzakelijk.

De visie van het Programma is een concretisering van de Toekomstvisie 2040 en de gehanteerde uitgangspunten voor de concept Omgevingsvisie. Ook is aansluiting gezocht bij de visie van Twents waternet.

Dit is niet nieuw voor de gemeente Oldenzaal; we werken al langere tijd aan een robuust rioleringsstelsel en klimaatadaptatieve inrichting van onze openbare ruimte. In **bijlage 3** is een **evaluatie** van de uitgevoerde maatregelen gedurende de afgelopen planperiode opgenomen, alsmede van de ontwikkeling van de rioolheffing.

Wat is doelmatig?

Met doelmatig bedoelen we dat de gemeente samen met haar inwoners en andere belanghebbenden op een efficiënte en effectieve manier wil werken aan het gemeentelijk (afval)watersysteem. Dit houdt in dat middelen en inspanningen in verhouding staan tot het resultaat. Hierbij is het streven maatregelen toe te passen tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten en daar waar het effect het grootst is.

Maatregelen worden als doelmatig gedefinieerd als deze **effectief** (met de maatregelen worden de problemen voorkomen of aanzienlijk beperkt) én **efficiënt** zijn (geen alternatieven op de probleemlocatie die goedkoper of effectiever zijn) én de **kosten** van de maatregelen **in verhouding staan** tot de nadelige gevolgen (indien de maatregelen niet uitgevoerd worden).

2.1.1 Omgevingsvisie en toekomstvisie 2040

De omgevingsvisie is een document waarin de gemeente haar lange termijn doelen en ambities voor de leefomgeving beschrijft. Hierin staat bijvoorbeeld waar we in de toekomst huizen willen bouwen, welke plannen we hebben voor de economie, hoe we recreatie willen ontwikkelen, en hoe het landschap er op termijn uit moet zien. De omgevingsvisie is geen gedetailleerd plan, maar een document dat de grote lijnen van het beleid aangeeft. Het helpt de gemeente om alle plannen op elkaar af te stemmen en samenhang te creëren.

Visie: een gezonde, aantrekkelijke en toekomstbestendige stad; door de integratie van klimaatadaptieve maatregelen in de openbare ruimte om een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving te creëren en tegelijk de risico's van wateroverlast, droogte en hitte te verminderen. Wat betreft water en groen is Oldenzaal in 2050 een stad waar de landschappelijke kwaliteiten zijn verweven met een klimaatadaptieve stedelijke structuur.

Eerder hebben inwoners en bedrijfsleven/ ondernemers samen nagedacht over hoe de gemeente er op termijn uit moet zien: *"het kompas dat helpt om de stad in de komende jaren zo goed mogelijk in te richten voor iedereen."* Dit heeft geleid tot de **Toekomstvisie Oldenzaal 2040** [\[link\]](#) waarin veel onderwerpen staan die ook belangrijk zijn voor de omgevingsvisie.

Onze visie op water en klimaatadaptatie gaat verder in op de wensen uit de Toekomstvisie, zoals: ***'Nog meer groen en water in de stad blijft een wens. Door de klimaatverandering stijgen de risico's voor wateroverlast, droogte en hitte. Dat geldt niet alleen in wijken maar ook op bedrijventerreinen. Dat zijn nu plekken waar veel steen en asfalt ligt. Door ruimte te maken voor groen en water in de stad passen we Oldenzaal aan de klimaatverandering aan (klimaatadaptatie). De aanpassingen helpen de risico's op wateroverlast, droogte en hitte te verminderen.'***

Daarnaast zijn de aan de watertaken gelieerde begrippen: **samen doen, gezond en veilig, groene en duurzame leefomgeving.**

We verbinden natuur, water en stad. Denk aan het versterken van beken, het aanleggen van groene routes en het uitbreiden van het Singelpark. Zo ontstaat een netwerk van groen en water dat bijdraagt aan gezondheid, biodiversiteit en klimaatbestendigheid.

Uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkelingen en bestaand stedelijk gebied

Als gemeente kiezen we ervoor om het doel van **'water en bodem sturend'** nog sterker te maken. We bouwen alleen op plekken waar het watersysteem op termijn geen knelpunten geeft of waar we een goed en duurzaam watersysteem en groen kunnen realiseren.

We willen een klimaatbestendige en waterrobuuste gemeente zijn, waarbij groen zo veel mogelijk bijdraagt aan het opvangen/ voorkomen van hittestress en het reduceren van wateroverlast en droogte. Dit gaan we doen door de **'Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving'** toe te passen. Voor het water kiezen we voor acties in de volgende stappen: vasthouden, bergen (en infiltreren) en pas daarna het afvoeren van water.

Groen in de toekomstige omgevingsvisie

Als we nieuwe woonwijken aanleggen, zorgen we dat ze bijdragen aan een aantrekkelijke leefomgeving. Dat doen we door meer groen toe te voegen en verbindingen te maken met het Singelpark of de tweede groene ring. In bestaande wijken voegen we het leefmilieu 'groen stedelijk' toe. Zo versterken we de kwaliteit van de woonomgeving. Door de hele stad zorgen we voor groene linten die buurten met elkaar verbinden.

We ontwikkelen de binnenstad naar 2050 tot het Hart van Oldenzaal. Een groen, levendig en uitnodigend centrum, waar leefbaarheid en ontmoeting centraal staan. Dit doen we (o.a.) vanuit het ontwerpprincipe 'Groen en klimaatbestendig': meer groen, aandacht voor waterbeheer en circulaire materialen om hittestress en wateroverlast tegen te gaan. Dit draagt bij aan een aantrekkelijke en toegankelijke omgeving voor alle generaties.

Belanghebbenden hebben mee kunnen praten over de omgevingsvisie. Bij het idee van een groene en duurzame leefomgeving willen inwoners vooral meer groen zien, zoals parken en vijvers; er is behoefte aan meer groen en water in de stad, zodat omgegaan kan worden met de gevolgen van klimaatverandering.

Dit blijkt ook uit de enquête die uitgezet is over de richtinggevende keuzes van de omgevingsvisie. Uit de stellingen blijkt dat respondenten het belangrijk vinden dat rekening wordt gehouden met water bij de ontwikkelingen in de stad zodat wateroverlast en droogte tegen kan worden gegaan. Aandacht voor meer groen en natuur in en om de stad is een punt dat veel terugkomt.

Voor dit Water en Klimaatadaptatie Programma relevante **doelen** uit de omgevingsvisie zijn:

- Een **gezonde en veilige leefomgeving** voor iedereen van de Essen tot Zuid-Berghuizen.
- Een stad die **aantrekkelijk** is voor iedereen, van jong gezin tot oudere met voorzieningen zoals wijkcentra en het Singelpark.
- Een stad die **duurzaam** omgaat met energie, water en natuur met initiatieven als **vergroening** door tegelwippen en het zichtbaar maken van de Fonteinbeek

Met 'Water en bodem sturend' als uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkelingen en de 'Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving' voor bestaand stedelijk gebied. Deze doelen sluiten aan bij Global Goal 3, 6, 11, 13 – 15 en 17, zie paragraaf 2.1.2.

2.1.2 Global goals

De gemeente Oldenzaal is een van de 'Global Goals Gemeenten' in Nederland. Het werk dat we verrichten draagt (ook) bij aan de realisatie van de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen. De Global Goals moeten een einde maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. Met verschillende projecten en activiteiten dragen we hieraan bij. Wij willen het bewustzijn op het gebied van duurzaamheid vergroten.

Figuur 2-1 De 17 Global Goals (Sustainable Development Goals)

De Global Goals die betrekking hebben op een gezonde, klimaat- en toekomstbestendige en uitnodigende woonomgeving zijn:

- Goal 3 Goede gezondheid en welzijn,
- Goal 6 Schoon water (en sanitaire voorzieningen),
- Goal 11 Duurzame steden en gemeenschappen,
- Goal 13 Klimaatactie (adaptieve maatregelen in stedelijk gebied)
- Goal 14 Leven in het water
- Goal 15 Leven op het land
- Goal 17 Partnerschap om doelstellingen te bereiken

2.1.3 Aansluiting bij Strategie Twents waternet 2025-2035

Het Twents waternet (Twn) is een professioneel netwerk van 14 Twentse gemeenten, provincie Overijssel, Vitens en waterschap Vechtstromen.

De strategie *Samen naar een klimaatadaptieve en waterbewuste toekomst* is opgesteld als vervolg op de visie "Twents water verbindt 2035" en markeert de overgang van denken naar doen. Twente staat voor urgente opgaven op het gebied van water en klimaat, die vragen om een samenhangende, regionale aanpak.

De visie is dat water een essentiële ordenende kracht vormt voor een gezond, veilig en aantrekkelijk Twente, waarbij water en bodem leidend zijn voor ruimtelijke ontwikkeling en maatschappelijke opgaven. De ambitie is om samen met gemeenten, provincie, waterschap en drinkwaterbedrijf te werken aan een klimaatadaptieve en waterbewuste regio, die veerkrachtig inspeelt op uitdagingen als droogte, wateroverlast, hittestress en de beschikbaarheid van schoon (drink)water. Het doel van deze strategie is om de langetermijnvisie te vertalen naar concrete doelen, speerpunten en acties voor de periode tot 2035, zodat Twente voorbereid is op de gevolgen van klimaatverandering en toekomstige generaties kunnen blijven leven in een leefbare en vitale regio.

Centraal staan daarin:

1. Water en bodem als sturend principe;
2. De vier B's als leidraad (Bescherming, Beleving, Bewustwording, Bundeling);
3. Voldoende (drink)water en een goede waterkwaliteit
4. Gebiedsgerichte benadering vanuit (position paper) Twente 2050

Dit sluit goed aan bij de **Overijsselse Wateraanpak**: een gezamenlijke strategie van de provincie Overijssel, waterschappen, gemeenten en andere partners om wateruitdagingen zoals klimaatadaptatie, waterkwaliteit, waterveiligheid en voldoende zoetwater versneld en

integraal aan te pakken. De aanpak richt zich op het uitvoeren van concrete projecten, het versterken van samenwerking en het ontwikkelen van innovatieve oplossingen voor een klimaatrobuust water- en bodemsysteem. Belangrijke thema's zijn bescherming tegen wateroverlast, schoon en voldoende (drink)water, en een gezonde bodem. De provincie Overijssel is trekker van deze aanpak.

2.2 Procedure en planning

Voor een beschrijving wat we de afgelopen jaren hebben gedaan, wat de bijbehorende investeringen zijn/waren en waar we nu staan, wordt verwezen naar **de voortgangsnotities** die jaarlijks aan de raad aangeboden worden. Voortgangsnotitie 2025 was het startpunt voor het opstellen van het Water en Klimaatadaptatie Programma.

We hebben onze **waterpartners** en inwoners vroegtijdig betrokken bij de totstandkoming van het programma. In september 2025 is de gemeenteraad tijdens een **opiniërende raad** bijgepraat over de gemeentelijke watertaken en het watersysteem. De reacties van onze waterpartners Noordoost-Twente (waterschap Vechtstromen, gemeente Dinkelland en gemeente Losser) zijn opgenomen in **bijlage 14**.

Ten behoeve van de op te stellen omgevingsvisie heeft reeds een participatietraject plaatsgevonden met onze inwoners. Voor dit programma hebben we gebruik gemaakt van de resultaten.

De input vanuit de raad en onze inwoners hebben we gebruikt voor het opstellen van het ontwerp programma dat gedurende zes weken voor eenieder **ter inzage** heeft gelegen.

Het ontwerp plan is afgestemd met provincie, waterschap en Vitens. De input van onze inwoners en de waterpartners is gebruikt om het definitieve programma op te stellen.

Het formele bestuurlijke proces is voorzien na de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Daarbij worden de concrete plannen (uitvoeringsprogramma) ten aanzien van de gemeentelijke watertaken en de verwachte ontwikkeling van de kostendekkende rioolheffing nader toegelicht aan de gemeenteraad en bestuurlijk besproken met als resultaat formele vaststelling in 2026; het **raadsbesluit** wordt aan dit programma toegevoegd.

Een exemplaar van het vastgestelde programma wordt naar de provincie, waterschap en Vitens verzonden.

3 Van ambitie naar doelen: uitvoeringsprogramma Water en Klimaatadaptatie

3.1 Ambitie

Uit de visie (paragraaf 2.1) zijn **drie ambities** voor dit Water en Klimaatadaptatie Programma gedestilleerd. De gemeente Oldenzaal:

1. zorgt door afvoeren van (huishoudelijk) afvalwater voor een veilige, gezonde en **duurzame** leefomgeving. Door inzicht in de kwaliteit van het rioolstelsel (basis op orde) te hebben, **toekomstgericht** te werken, en rekening te houden met een veranderend klimaat, wordt voorkomen dat de **volksgezondheid en veiligheid** nu en in de toekomst in gevaar komt. **Doelmatigheid** is een belangrijk criterium bij investeringsbeslissingen.
2. beperkt maatschappelijke ontwrichting en schade bij extreme weersomstandigheden. Wij willen dat onze inwoners niet alleen nu, maar ook in de toekomst leven in een fijne, veilige en gezonde straat en omgeving; we richten de openbare ruimte daarom **klimaatbestendig** in. **Meer groen en groenblauwe longen en structuren** hebben daartoe een belangrijke functie. In plannen voor de leefomgeving⁷ nemen we waar mogelijk aspecten mee als: het vasthouden, infiltreren en bergen van water, het zichtbaar houden van oppervlaktewater (ruimtelijke kwaliteit) en het verkoelende effect van stromend water (hittestress). We **vergroenen** de omgeving en maken ons (daarmee) **weerbaar(der) tegen watertekorten**. Bij het klimaatbestendig inrichten wordt de volgende voorkeursvolgorde (trits) voor het omgaan met hemelwater gehanteerd: 'vasthouden, bergen en dan pas afvoeren'.
3. betreft haar inwoners bij (de uitvoering van) het beleid van de gemeentelijke watertaken. We willen dat onze inwoners en ondernemers/ het bedrijfsleven **betrokken** zijn **en actief** participeren. We zetten daarvoor in op communicatie, participatie en enthousiasmering (onder andere door subsidiëring) om bewustwording (over eigen verantwoordelijkheden) en rondom het thema (afval)water te creëren en te vergroten.

Figuur 3-1: Voorkeursvolgorde voor omgaan met

Dit resulteert in de volgende drie doelen:

- Doelmatig beheer van de waterketen en het watersysteem, paragraaf 3.2;
- Klimaatadaptatief Oldenzaal in 2050, paragraaf 3.3;
- Communicatie en participatie (betrokken en actief), paragraaf 3.4.

In dit hoofdstuk komen de gemeentelijke ambitie en het beleid ten aanzien van de watertaken (deelrapport B hoofdstuk 5) samen. De onderzoeken, maatregelen en investeringen die nodig zijn om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen en de ambities en doelen te bereiken, zijn opgenomen in dit Water en Klimaatadaptatie Programma.

⁷ Waarbij opgemerkt wordt dat financiering vanuit de rioolheffing alleen toegestaan is indien deze één of meerdere gemeentelijke watertaken (zorgplichten) dienen

3.2 Doel en maatregelen: Doelmatig beheer van de waterketen en het watersysteem

We beheren onze assets doelmatig om de volksgezondheid te beschermen, de kwaliteit en effectiviteit van de diverse stelselonderdelen te waarborgen en de milieubelasting tot een minimum te beperken (door vuiluitwerp naar boden, grond- en oppervlaktewater te voorkomen).

3.2.1 Beschermen van de volksgezondheid

In het belang van de volksgezondheid en het milieu dienen alle percelen binnen het gemeentelijk gebied van waaruit afvalwater vrijkomt voorzien te zijn van een aansluiting op de riolering, uitgezonderd in situaties waarbij lokale behandeling doelmatiger is.

Het primaire doel van riolering is het **beschermen van de volksgezondheid** (beperken van infectieziekten); de kans dat mensen in aanraking komen met afvalwater moet tot een minimum beperkt worden. Dit wordt mede bereikt door panden aan te sluiten op de riolering, het rioleringsstelsel gedegen te beheren en onderhouden, adequate vervangingen uit te voeren en de gebruikers voor te lichten over risico's en potentiële gevaren (zie ook paragraaf 5.4.1).

Voor **nieuwbouw** geldt dat het afvalwater in principe altijd geloosd wordt op een rioleringssysteem (zie paragraaf 5.1.1). Onder voorwaarden mogen alternatieve sanitatie systemen toegepast worden. Voor een nieuwe aansluiting op het gemengd en gescheiden rioleringsstelsel worden door de gemeente kosten in rekening gebracht. Een rioolaansluiting kan bij de gemeente aangevraagd worden. De gemeente Oldenzaal heeft hiertoe de Verordening op de heffing en de invordering van een eenmalig riool aansluitrecht 2025 vastgesteld ([link](#))⁸.

3.2.2 Kwaliteit waarborgen - effectief beheer

Omwillen van de volksgezondheid en het milieu dienen de aanwezige rioleringsvoorzieningen in goede staat te verkeren.

We streven naar het zoveel mogelijk beperken van gezondheidsrisico's. In het geval van de waterketen, betekent dit het zoveel mogelijk voorkomen van contact met afvalwater. We willen dat ons rioleringssysteem, met alle bijbehorende voorzieningen, werkt en in goede staat verkeert. We voorkomen daarmee dat er afvalwater in het milieu terechtkomt als gevolg van lekkages. Zo worden risico's op oppervlaktewatervervuiling, bodemverontreiniging en grondwatervervuiling verkleind. Inwoners en bezoekers van onze gemeente mogen niet in contact komen met ongezuiverd afvalwater als gevolg van disfunctioneren van het systeem. Wij voeren het afvalwater daarom af naar het overnamepunt van Waterschap Vechtstromen.

Een rioolstelsel bestaat niet alleen uit buizen waar het afvalwater doorheen stroomt. Een rioleringsstelsel bestaat onder andere ook uit:

- grotere gemalen om het water op te pompen, zodat het weer verder kan stromen;
- minigemalen, die onderdeel zijn van de mechanische riolering in het buitengebied;
- IBA's (Individuele Behandeling Afvalwater), op plekken waar riolering aanleggen niet haalbaar is;
- kolken en lijngoten, die het wegwater opvangen;
- wadi's, waarin het afstromende regenwater opgevangen wordt om te infiltreren;
- inspectieputten.

⁸ [Verordening op de heffing en de invordering van een eenmalig riool aansluitrecht 2025 | Lokale wet- en regelgeving](#)

Al deze onderdelen van het stelsel moeten ook onderhouden worden om het functioneren van het gehele systeem te kunnen blijven waarborgen. Onze buitendienst pakt zelf de eerste lijn storingen op. Twente milieu draagt zorg voor het reinigen van de riolering, kolken en lijngoten en voert ook de rioolinspecties uit. De gemalen en pompunits worden beheerd en onderhouden door een aannemer. De gemeente zorgt zelf voor het onderhouden van de wadi's.

Vrijval riolering

Om binnen de bebouwde kom het risico op waterhinder en -overlast te reduceren, dient de instroming in riolen van hemelwater afkomstig van straten en wegen via kolken en goten ongehinderd plaats te vinden. Hiertoe wordt periodiek onderhoud uitgevoerd aan de kolken (kolkenzuigen), lijngoten en straten en goten (vegen, borstelen).

Aangezien de eerste aanleg van de riolering niet gelijkmatig verdeeld is over de jaren, zullen pieken in de vervangings-perioden optreden. De gemeente heeft door de uitgevoerde rioolinspecties van de afgelopen jaren een goed beeld van de kwalitatieve staat van de riolering. Op basis van inspectieresultaten en jaar van aanleg van de riolering heeft de gemeente een vervangingsplanning gemaakt. De komende planperiode worden op basis van deze planning rioolvervangingen uitgevoerd. Daarnaast wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen de kwaliteit van de riolering bepaald en een afweging gemaakt of vervanging noodzakelijk is.

Minder urgente rioolvervangingen vinden plaats in combinatie met andere ingrepen in de openbare ruimte (wegreconstructie, renovatie, energietransitie en/ of klimaatadaptieve herinrichting/ wijkgerichte aanpak, waaronder de aanleg van gescheiden rioolstelsels).

Om inzicht in de kwaliteit van de riolering te hebben en het beeld actueel te houden, voeren we (risico gestuurde) inspecties uit. Dat gaat als volgt in zijn werk: het riool wordt eerst gereinigd. Daarna rijdt er een camera door de rioolbuis en worden bijzonderheden gerapporteerd (geclassificeerd). Dat gebeurt volgens een standaardmethode, waardoor het voor de rioolbeheerder van de gemeente duidelijk is of, en zo ja wat, er gerepareerd of vervangen moet worden. Een rioleringsbuis wordt gemiddeld eens in de 10 jaar gereinigd en geïnspecteerd.

Indien daar aanleiding toe is wordt nader onderzoek verricht, bijvoorbeeld het in 2026 uit te voeren onderzoek naar en herstel van foutieve rioolaansluitingen in de Hulstlaan e.o.

De komende jaren wordt bij de wijkaanpak de riolering in woonwijk Glinde-Hooiland vervangen; deze is aan het eind van de levensduur en is aan vervanging toe. Daarnaast wordt op de korte termijn (planperiode), naast relining, de volgende rioolvervangingen uitgevoerd:

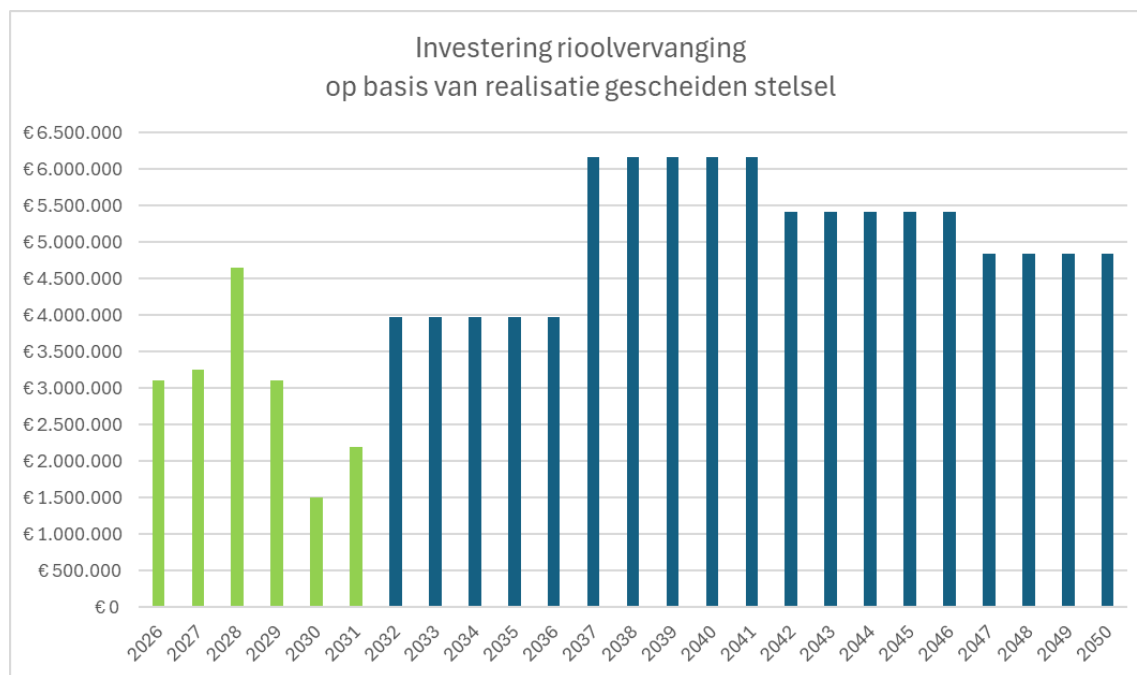
- Haerbroekstraat
- Haerstraat (tussen Wilhelminastraat en Landrebenlaan)
- Bekspringweg
- Deken Scholtenstraat
- Scholte Grevinkhoflaan
- De Matenstraat
- Burgemeester Wallerstraat (tussen Losserssestraat en Schapendijk)
- Reigerstraat
- J.H. Nieuwenhuisstraat
- Mariastraat
- Beatrixstraat
- Schapendijk
- Helmichstraat

*Figuur 3-2 Aanleg riolering
Hyacinthstraat*

Bij veel van deze projecten wordt gelijktijdig een blauwe ader (regenwaterriool) aangelegd en wordt verhard oppervlak afgekoppeld van de gemengde riolering.

Met het oog op de middellange en lange termijn (werk met werk maken en anticiperen op eventuele investeringspieken) wordt gebruik gemaakt van de rioolinspectiegegevens in combinatie met de ouderdom. Uit de restlevensduurberekening voor de lange termijn wordt verwacht dat de volgende investeringsbedragen voor rioolvervanging benodigd zijn:

Figuur 3-3 Restlevensduurberekening - rioolvervanging periode 2026-2031 (groene staven) conform MJUP, vanaf 2032 in blokken van 5 jaar (prijspeil 2025), uitgaande van 100% vervanging en € 1.100 per m¹. Bron rioolbeheersysteem gemeente Oldenzaal

Mechanische riolering

Pomp- en gemaalstoringen dienen adequaat verholpen te worden om verontreiniging van oppervlaktewater, bodem en/of grondwater te voorkomen. Wij voeren het beheer van gemalen inspectie gestuurd uit. Op basis van de periodiek uit te voeren inspecties wordt een advies opgesteld voor onderhoud en vervanging voor de korte en langere termijn (binnen 1 jaar, binnen 2 tot 5 jaar en meer dan 5 jaar). De wens is een langjariger beheerplan en planmatig beheer en onderhoud. De benodigde werkzaamheden met betrekking tot onderzoek, onderhoud (frequenties), reparatie en vervanging worden vastgelegd in het nader op te stellen gemalenbeheerplan.

Op dit moment wordt uitgegaan van jaarlijks € 17,5 duizend aan elektromechanische vervangingen (bekostigd vanuit de exploitatie) en € 75 duizend per jaar als investering voor bouwkundige vervangingen. In de planperiode wordt gemaal Griekenlandlaan in zijn geheel gerenoveerd in combinatie met het verleggen van de persleiding.

Drukriolering hoeft op basis van ouderdom nog niet vervangen te worden de komende planperiode. Hiervoor zijn dan ook geen kosten geraamd.

De langjarige vervangingsinvesteringen zijn opgenomen als **bijlage 10**.

3.2.3 Voorkomen van vuiluitwerp naar bodem, grond- en oppervlaktewater

Doelmatig transport van het ingezamelde afvalwater naar een geschikt lozingspunt

Het ingezamelde rioolwater dient naar een geschikt lozingspunt getransporteerd te worden. In Oldenzaal betreft dat een drietal gemalen van waterschap Vechtstromen die het water naar RWZI Oldenzaal transporteren, te weten het:

- vijzelgemaal voor het vuilwater en hemelwater van de kern Oldenzaal;
- gemaal De Thij I voor het vuilwater en hemelwater van De Thij I;
- gemaal De Thij II voor het vuilwater van De Thij II.

De afstroming in het rioleringsstelsel dient gewaarborgd te zijn en de verblijftijd van het afvalwater in het riool moet beperkt blijven om aanrotting, vervuiling, schade en stankoverlast te voorkomen. Periodiek worden rioolinspecties uitgevoerd om eventuele knelpunten op te sporen en te verhelpen.

Voorkomen van vuiluitwerp naar bodem, grond- en oppervlaktewater

Om grondwater-, oppervlaktewater- en bodemverontreiniging te voorkomen dienen riolen in voldoende mate waterdicht te zijn. De waterdichtheid wordt onderzocht tijdens rioolinspecties. Eventuele maatregelen om de waterdichtheid te waarborgen of te herstellen volgen uit de beoordeling van de inspecties en worden meegenomen in de afweging van ingrepen (extra aandacht krijgen daarbij de riolen in het intrekgebied van drinkwaterwinning Weerselo).

Daarnaast is het doel om, indien mogelijk en doelmatig, te voorkomen dat schoon hemelwater naar de RWZI afgevoerd wordt. Door het hemelwater terug in het milieu te brengen wordt onnodige zuivering voorkomen en verdroging tegengegaan. Hemelwater is in principe schoon genoeg om direct op stedelijk oppervlaktewater te lozen. Indien daar aanleiding toe is zal overleg plaatsvinden tussen gemeente en waterschap om te bepalen of het afstromende hemelwater van voldoende kwaliteit is om zonder bodempassage te lozen.

Het verwerken van overtollig regenwater **door particulieren** op het eigen perceel wordt door de gemeente en het waterschap gestimuleerd middels voorlichting (communicatie), enthousiasmering en subsidiëring. Bij nieuwbouw geldt een verplichting voor hemelwaterberging op eigen perceel (**bijlage 6**).

Het overstorten van rioolwater uit afvalwater- of gemengde rioolstelsels op oppervlaktewater willen we zo veel mogelijk beperken. Dit hebben we reeds gedaan door in het recente verleden al veel verhard oppervlak van de gemengde riolering af te koppelen; een strategie die we mede met het oog op het voorkomen van wateroverlast continueren. Bij nieuwbouw wordt hemelwater niet afgevoerd naar de RWZI, maar teruggebracht in de bodem, of op oppervlaktewater geloosd. In **bijlage 7** zijn de locaties van de drempels en overstorten in de gemeente opgenomen.

Waterkwaliteit van het oppervlaktewatersysteem

De waterkwaliteit in het oppervlaktewatersysteem is de verantwoordelijkheid van het waterschap. Gemeentelijke activiteiten kunnen echter gevolgen hebben voor het watersysteem. De gemeente wil en kan daarom bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit in het watersysteem. Het waterschap en de gemeente hebben een samenwerkingsagenda opgesteld. Dit sluit aan bij de gezamenlijke aanpak van waterschap Vechtstromen en de gemeente Oldenzaal met betrekking tot de aanpassing aan de rioolwaterzuivering met als doel betere waterkwaliteit in de Gammelkerbeek, zie kader in paragraaf 5.1. Naar aanleiding van de uitgevoerde BOAS studie wordt de persleiding Graven Es gerealiseerd (uitvoering in 2026).

Hiermee heeft de gemeente een groot deel van haar maatregelen uit de BOAS uitgevoerd. Vanuit het waterschap ligt er nog een aanzienlijke opgave.

Ook de strategie van Twents waternet en de Overijsselse Wateraanpak (zie paragraaf 2.1) is hier een invulling van.

3.3 Doel en maatregelen: Klimaatadaptatief Oldenzaal in 2050

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) is de ambitie vastgelegd om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Daarmee is een overgang ingezet, die in 2050 voltooid moet zijn.

Oldenzaal geeft hier invulling aan door onder andere het Singelpark te realiseren, net als de Blauwe ader structuur waar al meer dan een decennium aan gewerkt wordt. Daarnaast is dit vastgelegd in de uitgangspunten voor de Omgevingsvisie, waarin de gemeente laat zien hoe zij breder wil anticiperen op het veranderende klimaat, uitvoering geeft aan de ambities uit het DPRA vanuit haar hemelwatertaak (zie paragraaf 5.2) en grondwatertaak (paragraaf 5.3). Tevens wil zij invulling geven aan de landelijke maatlat (bijlage 2):

In 2023 is de **landelijke maatlat** voor een groene en klimaatadaptieve gebouwde omgeving aan de Tweede Kamer gepresenteerd. De landelijke maatlat is de basis voor het klimaatadaptief bouwen, waaraan voldaan moet worden om toekomstbestendig te ontwikkelen. De maatlat definieert eenduidig voor nieuwbouw wat er onder klimaatadaptief bouwen en inrichten wordt verstaan en bestaat uit kwalitatieve doelen, kwantitatieve prestatie-eisen en richtlijnen voor de thema's overstromingen, wateroverlast, droogte, hitte, biodiversiteit en bodemdaling. Met deze maatlat wordt het voor gemeenten, vastgoedeigenaren en de bouwsector duidelijk wat nodig is voor klimaatbestendige nieuwbouwwontwikkelingen. De maatlat zal juridisch geborgd worden via een instructieregel in het [landelijke] Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) of de meer specifieke regelgeving in het [landelijke] Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Gezien de (omvang van de) bouwopgave, de urgentie van extremer weer door klimaatverandering en de wens om daarin geen kansen te missen, zal Zutphen niet afwachten tot de maatlat juridisch is geborgd maar actief aan de slag gaan om de maatlat in de praktijk toe passen en te borgen. In bestaand gebied geldt dat de maatlat als inspanningsverplichting geldt, en geen resultaatverplichting. Meer informatie over de Maatlat: [Landelijke maatlat \(overheid.nl\)](https://overheid.nl/landelijke-maatlat).

Maatregelen bekostigen vanuit de rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsheffing. Dit houdt in dat er voor deze belasting een specifiek doel is: het bekostigen van de gemeentelijke watertaken (Gemeentewet Artikel 228a). Er zijn drie typen kosten te onderscheiden:

Directe kosten: kosten voor activiteiten die de gemeente uitvoert in het kader van haar watertaken, zoals kosten voor de aanleg en het onderhoud van riool.

Deelkosten: kosten die de gemeente deels maakt voor de watertaken en deels voor een ander doeleinde, zoals straatvegen en onderhoud van bermlopen. Hierbij moet de activiteit meer dan slechts zijdelings (meer dan 10%) met de zorgplichten te maken hebben.

Overhead: kosten die geen rechtstreeks verband hebben met de watertaken, maar randvoorwaardelijk zijn om deze naar behoren uit te kunnen voeren. Voorbeelden hiervan zijn huisvesting en financiële administratie van de gemeente.

Kosten die niet onder één van deze categorieën vallen mogen dus niet uit de rioolheffing betaald worden.

Het **uitgangspunt bij de verdeling van kosten** die deels ten behoeve van de gemeentelijke watertaken zijn is: 'Gemeenten mogen het aandeel in de kosten doorberekenen dat redelijkerwijs aan het nakomen van de zorgplichten (watertaken) kan worden toegerekend.'

In de praktijk betekent dit dat **klimaatadaptatieve maatregelen** die de gemeente primair treft in het kader van haar gemeentelijke watertaken bekostigd worden uit de rioolheffing. Ook wanneer er andere gunstige mede-effecten optreden, zoals positieve effecten op het reduceren van hitte-stress en het realiseren van meer groen. Maatregelen die primair vanuit andere disciplines geïnitieerd worden, worden niet vanuit de rioolheffing bekostigd. Aantoonbare effecten voor de watertaken en/ of bijdragen in integrale projecten kunnen (mits onderbouwd) wél bekostigd worden uit de rioolheffing.

3.3.1 Wateroverlast

Hevige neerslag leidt niet tot waterschade aan gebouwen, boven- en ondergrondse infrastructuur en voorzieningen. Kwetsbare en vitale functies en voorzieningen blijven beschikbaar (bijlage 2).

Bij extreme neerslag is er risico op wateroverlast. Om dit risico te beperken is het noodzakelijk dat het rioolstelsel aan de gestelde norm voldoet.

Figuur 3-4 Putdeksel komt omhoog na hevige neerslag

Systeemoverzicht Stedelijk Water en Nota Klimaatverandering

Om inzicht te krijgen in het hydraulisch functioneren en de knelpunten van het bestaande rioolstelsel binnen de gemeente is het Systeemoverzicht Stedelijk Water Oldenzaal 2025 opgesteld. Op basis hiervan kan het rioolstelsel effectief verbeterd worden om in de kwetsbare gebieden de kans op wateroverlast (verder) te reduceren. De gemeente wil op korte en lange termijn op een aantal plekken aanvullend onderzoek uitvoeren en/of maatregelen treffen. Deze locaties zijn weergegeven in **bijlage 9**. Een aantal van deze onderzoeken en maatregelen zijn gerelateerd aan de ervaren overlast op 12 en 21 juli 2024 toen er grote hoeveelheden neerslag zijn gevallen in en rond Oldenzaal. Dit heeft op diverse locaties in de gemeente voor overlast gezorgd, omdat een groot deel van de overlast werd veroorzaakt door een 'afvoergolf' vanuit het hoger gelegen landelijke gebied.

De gemeente is op dit moment samen met de gemeenten in Noordoost Twente in gesprek met Waterschap Vechtstromen om vanuit stroomgebieden gezamenlijk naar wateroverlastlocaties te kijken. Het doel is om vervolgens gezamenlijk te kijken naar mogelijkheden om deze overlast in de toekomst te beperken. Oldenzaal lost een belangrijk deel van de waterrobuustheid binnenstedelijk op, maar loopt hier tegen de grenzen van de mogelijkheden aan. Voor een nog robuuster systeem is het uitgangspunt van de gemeente Oldenzaal om te zoeken naar mogelijkheden om:

- Meer water te bergen voordat het de stad in stroomt (zoals superwadi's op de flanken van de stuwwal).
- Mogelijkheden onderzoeken en creëren om een deel van de afvoergolf om de stad heen te leiden (via buizen of nieuwe sloten). Uit het onderzoek moet blijken hoeveel extra waterberging nodig is om niet af te wentelen.

Dit wil en moet de gemeente in samenwerking met 'de burens' doen. De gemeenten Losser, Dinkelland, waterschap Vechtstromen en de bewoners/ bedrijven binnen de betreffende gebieden. De twee belangrijkste stroomgebieden waar Oldenzaal over in gesprek wil is de afvoer vanaf de Tankenberg (landgoed De Hulst) en de afvoer van de Stakenbeek (bovenstrooms Oldenzaal).

De maatregelen die in dit kader uitgevoerd worden zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma 2026-2031. Voor onderzoeken naar aanleiding van het SSW is in de periode 2027 tot en met 2028 aanvullend onderzoeksbudget opgenomen.

Aanvullende maatregelen die nog niet in het MJUP opgenomen zijn, worden de komende jaren na onderzoek ingepast, of worden pas na 2030 voorbereid en uitgevoerd (zie **bijlage 9**).

Ook heeft de gemeenteraad de Nota Klimaatverandering vastgesteld waarin additionele klimaatadaptieve maatregelen en bijbehorende kosten zijn beschreven. In dit kader worden de komende jaren projecten uitgevoerd in Singelpark Molkenboer en Westwal (rioolvervanging tussen Deurningerstraat en Steenstraat),

Figuur 3-5 wateroverlast 2024 - water afkomstig uit landelijk gebied veroorzaakt problemen in stedelijk gebied

Beatrixstraat, Deken Scholtenstraat/ Bentinckstraat/ Oude Rondweg (afronding), Bentheimerstraat (zie ook Blauwe ader, afronding). En wordt jaarlijks budget meegenomen voor meelift kansen en bovengrondse ingrepen om lokaal de kwetsbaarheid te verminderen.

Op de langere termijn draagt de realisatie van het Singelpark bij aan een robuust systeem. Deelprojecten worden meegenomen in de planning (ook financieel) wanneer deze concreet worden.

Ook na de realisatie van de maatregelen wordt rekening gehouden met benodigde ingrepen in de openbare ruimte om in 2050 klimaatbestendig ingericht te zijn. In de periode 2032-2050 wordt (vooralsnog) voorzien in een aanvullende investering van € 125 duizend per jaar voor het klimaatbestendig inrichten van de openbare ruimte, naast het budget dat opgenomen is in de eenheidsprijs voor rioolvervanging (waarbij het uitgangspunt is dat gemengde riolen vervangen worden door een gescheiden stelsel inclusief afkoppeling van verhard oppervlak).

Blauwe aders

Wij zijn al geruime tijd bezig met de realisatie van onze Blauwe aders binnen het stedelijk gebied met als doel het creëren van een robuust systeem. Waar mogelijk wordt het afgekoppelde hemelwater opgevangen in waterlopen, zoals de Stakenbeek, of wordt extra berging gerealiseerd, zoals bij Stadsweide (wadi's). Binnenstedelijk worden veelal ondergrondse Blauwe aders gerealiseerd omwille van doelmatigheid (kosten-baten afweging) en haalbaarheid (ruimte). De maatregelen leiden tevens tot een nog verdergaande reductie van de vuilemissie op oppervlaktewater van ons rioolstelsel.

Bij de uitvoering van de aanleg van het Blauwe adernetwerk wordt zo veel mogelijk meegelift met rioolvervangingen. De komende jaren worden de volgende Blauwe ader projecten (veelal in combinatie met rioolvervanging) gerealiseerd:

- Bentheimerstraat / Alleeweg	- Haerstraat	- Landrebenlaan
- Cato Elderinklaan / Telgenkamp	- Reigerstraat	- J.H. Nieuwenhuisstraat
- Mariastraat	- Schapendijk	- Helmichstraat
- Aanvullende waterberging Brandvijver	- Zeeheldenbuurt	
- Deken Scholtenstraat	- Oude rondweg (waterafvoerverbinding)	
- Tulpstraat, Begoniastraat, Papaverstraat, Narcissenstraat		

Door het realiseren van de Blauwe aders kunnen één voor één de tijdelijke verbindingen op het gemengde rioolstelsel verwijderd worden.

3.3.2 Droogte

Langdurige droogte leidt niet tot structurele schade aan bebouwing, funderingen, wegen, groen, water en vitale of kwetsbare functies (bijlage 2).

Door klimaatverandering zullen er in Nederland vaker en langer periodes van droogte zijn. Als gevolg zakt het grondwaterpeil en kan de bodem minder goed water opnemen. Dit vergroot het risico op wateroverlast. Ook is er een grotere kans op brand, het droogvallen van waterpartijen en brengt langdurige droogte de agrarische sector in de problemen. In het stedelijk gebied kan droogte leiden tot bodemdaling, paalrot, scheurvorming in gebouwen. Als gemeente willen we hier op inspelen door de leefomgeving zo in te richten dat deze minder droogtegevoelig is.

Waterkwantiteit

In droge (zomer)periodes is het moeilijk om de waterstand in de watergangen te handhaven en zakken grondwaterstanden uit.

Om de gevolgen van droogte te beperken, benutten we de **bodem beter als buffer**. We richten de leefomgeving zo in dat we hemelwater zo veel mogelijk kunnen vasthouden en laten infiltreren waar het valt in plaats van het direct af te voeren.

“Om het infiltreren van hemelwater te optimaliseren verminderen we de hoeveelheid verharding in stedelijk gebied. We leggen **meer groen** aan en waar verharding nodig is kiezen we zo veel mogelijk voor doorlatende materialen.”

- Door ‘Omgekeerd ontwerpen’ gaan we alleen verharderen waar die verharding functioneel nodig is. We verwijderen hiermee functioneel onnodige verharding. Dit levert meer ruimte voor vergroening op.
- Nieuwe parkeerplaatsen worden standaard met groenparkeren ontworpen. Hiermee ontstaat veel ruimte voor water om de bodem in te trekken. En ook is er ruimte voor groen op plekken die anders verhard zijn.
- Groenstroken leggen we zo veel mogelijk verdiept aan. Hierdoor kan het water richting het groen stromen aan daar te kunnen infiltreren.
- We maken gebruik van drainage-infiltratie-transport-riolen (DIT-riool) om hemelwater te laten infiltreren in de bodem bij lage grondwaterstanden. Hierdoor wordt de grondwaterstand aangevuld met als doel **droogte** te beperken. Aan de andere kant wordt bij (extreem) hoge grondwaterstanden deze juist afgevlakt middels drainage, waardoor **grondwateroverlast** voorkomen kan worden.

Deze maatregelen dragen ook bij aan het verminderen van wateroverlast. Verder stimuleren we de inwoners en bedrijven in de gemeente om bewust en zuinig met water om te gaan tijdens droge periodes. Voor de jaren 2025 - 2026 kent de gemeente een subsidieregeling voor onze inwoners: de **groenblauwe tuinsubsidie**. Inwoners kunnen subsidie aanvragen voor onder andere ontharden en vergroenen van de tuin, regenpijp afkoppelen, realisatie van een groenblauw dak, maatregelen voor regenwateropslag, zoals regenton, schutting of zuil en/ of voor de realisatie van een installatie voor hergebruik van hemelwater.

Het **Singelpark** is een goed voorbeeld voor het verenigen van meerdere doelen. Oldenzaal is met het Singelpark voorbereid op een klimaatadaptieve toekomst en dient hiermee als voorbeeldfunctie voor haar bewoners op het gebied van waterbewustzijn. Door rondom de verharde binnenstad het regenwater zichtbaar af te koppelen en vast te houden in de wadi's voorkomen we overstromingen bij storm, maar ook hebben we water beschikbaar en houdt het groen zichzelf in stand. De royale wadi's gecombineerd met bomen, zorgen voor schaduw en evapotranspiratie voor het beperken van hittestress in de stedelijke omgeving.

Een ander voorbeeld is park **Het Waterrijk**. Deze waterberging voor de woonwijk Glinde-Hooiland is aangelegd in een parkachtige setting. Hierdoor combineert de gemeente de opgave voor klimaatadaptatie met de opgave voor leefbaarheid en gezondheid. Bijvoorbeeld door extra wandelpaden, zitjes en beweegtoestellen rondom de natuurlijke waterberging te plaatsen.

Waterkwaliteit

Droogte heeft ook impact op de waterkwaliteit. Doordat de hoeveelheid oppervlaktewater afneemt in droge periodes stijgt de concentratie verontreinigende stoffen. Daarnaast kan de verminderde waterstroom er toe leiden dat nutriënten en verontreiniging minder goed of niet afgevoerd worden.

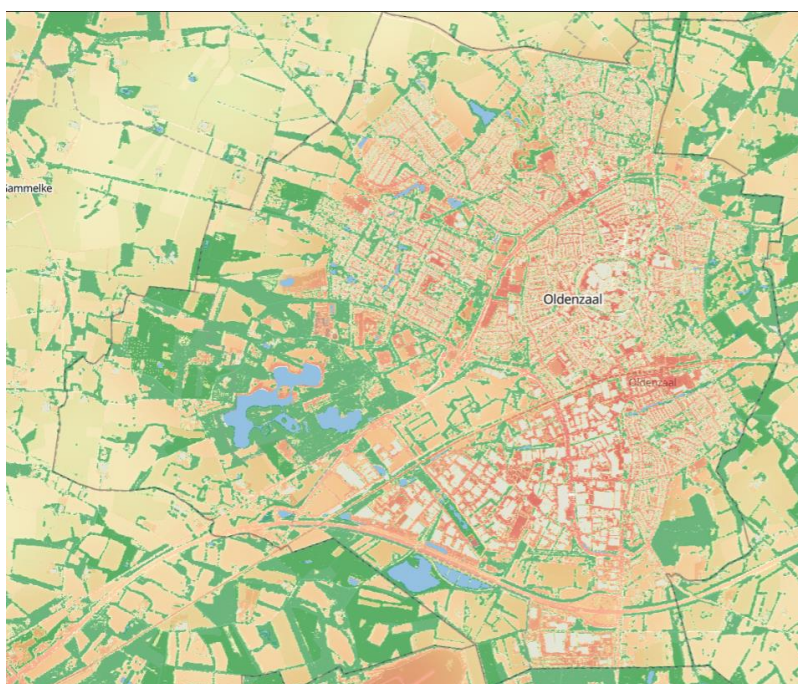
Droogte valt veelal samen met warme periodes/ hitte, waardoor blauwalg kan ontstaan. Dit komt onder andere voor in de vijver aan de Harplaan. Daarnaast is de Stakenbeek gevoelig voor blauwalg. Aangezien om en in de Stakenbeek veel gerecreëerd wordt in stedelijk gebied; vormt blauwalg een potentieel risico voor de volksgezondheid.

Om de impact van droogte op waterkwaliteit te beperken wordt de waterkwaliteit in de gemeente gemonitord door het waterschap. Dit is met name van belang voor de Gammelkerbeek (zie paragraaf 3.2.3). Indien er knelpunten zijn voor waterkwaliteit streven we er naar deze in samenwerking tussen waterschap en gemeente(n) te verhelpen.

3.3.3 Hitte

Tijdens hitte biedt de gebouwde omgeving een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving (bijlage 2).

Het aantal tropische dagen met een temperatuur van ten minste 30 °C en het aantal tropische nachten met een temperatuur van minimaal 20 °C zullen naar verwachting toenemen. In stedelijk gebied wordt hitte vastgehouden, waardoor het gedurende een hittegolf nauwelijks afkoelt. Dit heeft negatieve gevolgen voor de volksgezondheid, kwaliteit van leven en natuur en milieu. In de gemeente Oldenzaal is er op een aantal plekken sprake van het effect van een hitte-eiland. Dit is met name het geval op de bedrijventerreinen en het centrum. Hier kan de temperatuur tot 16 °C hoger zijn ten opzichte van het buitengebied.

Om de hittestress in de gemeente te beperken en verminderen zetten we in op het zoveel mogelijk vergroenen van het stedelijk gebied. We creëren ruimte voor groen en bomen en stimuleren inwoners en bedrijven om ook te vergroenen. Daarnaast richten we groen zo in dat het beter bestand is tegen hitte en leggen we waar mogelijk waterspeelvoorzieningen aan. We zorgen ervoor dat de waterkwaliteit van oppervlakte- en zwemwater, waterpleinen en fonteinën goed is om als verkoelende plekken te kunnen fungeren. Om dit te realiseren hebben we de ambitie om op termijn de doelstelling te realiseren: maximaal 300 meter afstand tot een koele plek.

Naast ruimtelijke ingrepen willen we de gevolgen van hitte beperken door te sturen op hittebestendige infrastructuur. Bij nieuwbouw kan er rekening gehouden met het creëren van schaduwplekken. Bij bestaande bouw stimuleren inwoners en bedrijven om zonwering, isolatie en ventilatiemogelijkheden te plaatsen.

Een voorbeeld is de Deken Scholtenstraat, waar het bestaande groen een upgrade krijgt, waardoor het aantrekkelijker wordt voor inwoners. Dit gebeurt onder andere door een wandelpad te realiseren.

3.3.4 Groenmaatregelen

Groenblauwe structuren en de gebiedseigen biodiversiteit worden versterkt op alle schaalniveaus (bijlage 2).

Op basis van de in paragraaf 3.3.1–3.3.3. beschreven type maatregelen en bijbehorende effecten is in **bijlage 8** is een onderbouwing opgenomen van de toerekening van kosten voor aan groen-gelieerde maatregelen aan het taakveld water en riolering, alsmede concrete invulling voor de periode 2026 tot en met 2031.

Onderstaande tabel toont de projecten (op basis van het meerjaren uitvoeringsprogramma) waarvoor aanvullend budget voor groen-maatregelen beschikbaar gesteld wordt vanuit het taakveld water en riolering. Gemiddeld is hiervoor in de planperiode 2027 tot en met 2031 een krediet benodigd van € 150 duizend per jaar.

Het betreft 'Vergroenen in projecten' te weten klimaatadaptief groen, waaronder hemelwaterberging en infiltratie via maaiveld (groen parkeren). Er dient altijd een koppeling te zijn met minimaal een van de watertaken (met name hemelwater- en/ of grondwatertaak). Dit krediet is essentieel om vanuit groen een bijdrage te kunnen doen aan projecten/ initiatieven. Verantwoording vindt jaarlijks plaats in de Voortgangsnotitie.

MJUP Integraal 2027-2031	Jaar
Bloemenbuurt Zuid	2027
Burgemeester Wallerstraat Zuid	2029
Burgemeester Wallerstraat Noord	2030
J.H. Nieuwenhuisstraat	2030
Reigerstraat	2030
Mariastraat	2030
Helmichstraat	2031
Schapendijk	2031
Nader te bepalen: Postweg en Voetgangersverbinding	

3.4 Doel en maatregelen: Communicatie en participatie (betrokken en actief)

Zoals eerder beschreven in dit plan, is anticiperen op klimaatverandering een **gezamenlijke opgave** waarin eenieder zijn verantwoordelijkheid moet nemen. Dat gaat niet vanzelf; de gemeente ziet voor haarzelf een taak weggelegd om haar inwoners en het bedrijfsleven daarover te informeren. Dat doet de gemeente middels enthousiasmeren (communiceren), stimuleren en subsidiëren. Oldenzaal kent de Groenblauwe tuinsubsidie.

Oldenzaal wil veranderen in een klimaat actieve stad. Een stad die zo min mogelijk last heeft van wateroverlast, droogte en hitte. Daarom maken we meer ruimte voor water en natuur in onze stad. Ook u kunt helpen om de gevolgen van klimaatverandering te beperken. In en om uw eigen huis en tuin.

Doel is: betrokken en actieve mensen in de gemeente die zich bewust zijn van de effecten van wateroverlast, hitte en droogte op hun leefomgeving en die kennis hebben van maatregelen zij zelf kunnen treffen om de risico's te beperken (steentje bijdragen), zoals het afkoppelen van hemelwater op eigen terrein. In paragraaf 3.3.2 is aangegeven dat er op dit moment een **groenblauwe tuinsubsidie** regeling bestaat. Daarnaast verschaffen we informatie op de gemeentelijke website over het onderwerp water en riolering en wat bewoners zelf of met de buurt kunnen doen ([link](#)).

In dat kader doen we als gemeente actief mee met het **NK Tegelwippen**. Oldenzaal is in 2025 als 2^e geëindigd bij de Twentse gemeenten en als 11^e van Nederland (categorie gemeenten minder dan 50 duizend inwoners). In Oldenzaal zijn in 2025 in totaal 36.751 tegels gewipt, hetgeen overeen komt met **1,15 tegel per inwoner**.

3.4.1 Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven bij werkzaamheden

Overlast van werkzaamheden wordt tot een minimum beperkt en inwoners worden proactief ingelicht over werkzaamheden en de gevolgen daarvan.

Om overlast van werkzaamheden voor de omgeving zo veel mogelijk te voorkomen, besteedt de gemeente veel aandacht aan goede communicatie richting haar inwoners. Bij werkzaamheden in de openbare ruimte worden de belanghebbenden vroegtijdig betrokken en goed geïnformeerd over de gevolgen hiervan ten aanzien van bereikbaarheid en bedrijfsvoering. Tevens wordt rioolvervanging zoveel mogelijk afgestemd met wegwerkzaamheden. Hiermee wordt de overlast voor omwonenden beperkt.

Overlast van werkzaamheden kan ook gereduceerd worden wanneer riolering gerelined wordt in plaats van vervangen. De gemeente maakt bij ieder project deze doelmatigheidsafweging. Naast kosten, spelen aspecten als klimaatadaptatie, de staat van de verharding, bovengrondse inrichting (toegankelijkheid, wegafsluitingen), ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen) en uiteraard het type ingrijpmaatstaf van de riolering een rol.

3.4.2 Minimale overlast voor de omgeving

De bedrijfszekerheid van het rioleringssysteem is gewaarborgd. Systeemonderdelen werken naar behoren en storingen, meldingen worden adequaat opgelost.

De gemeente probeert niet alleen om haar inwoners zo goed mogelijk voor te lichten, ook wordt er dagelijks hard gewerkt om de 'bedrijfszekerheid' van de riolering te waarborgen en overlast voor de omgeving tot een minimum te beperken. Om dit te bewerkstelligen dienen storingen snel opgemerkt en adequaat verholpen te worden. Dit doet de buitendienst van de gemeente. Twente milieu draagt zorg voor het reinigen van de riolering, kolken en lijngoten.

De stabiliteit van de riolering dient gewaarborgd te zijn. De ingrijpmaatstaven met betrekking tot stabiliteit en waterdichtheid zijn aanleiding om met prioriteit maatregelen aan de riolering te treffen (zie **bijlage 5**). Stankoverlast moet zoveel mogelijk voorkomen worden. Hier wordt al in de ontwerpfase rekening mee gehouden (denk aan inriekpunten van drukriolering in het vrijval riool). Mochten er meldingen over **stank** binnenkomen (bijvoorbeeld na een illegale lozing of bij een lange droge periode), dan wordt dat adequaat onderzocht en krijgt de melder een terugkoppeling.

3.5 Uitvoeringsprogramma Water en Klimaatadaptatie

Afvalwatertaak	2026	2027	2028	2029	2030	Type
Rioolvervanging inclusief blauwe aders (zie bijlage 10)	1.375.000	2.850.000	4.350.000	3.100.000	2.000.000	investering
Onderzoeken	50.000	25.000	31.250	31.250	31.250	investering (5 jr)
Renovatie (relining)	500.000	300.000	300.000			investering
Persleiding Graven Es	1.100.000					investering
Vervanging druk- en persriolering	(periode 2050-2059: € 1.050.000 per jaar)					investering
Opstellen gemalenbeheerplan		x				investering (5 jr)
Bouwkundige vervanging gemalen (inspecties, restpunten onderhoud)	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	investering
Mechanische vervangingen gemalen (inspecties, restpunten onderhoud)	17.500	17.500	17.500	17.500	17.500	exploitatie
Inspectie riolering	x	x	x	x	x	exploitatie, 672204102
SSW maatregelen/ knelpunten (onderzoek)	30.000	70.000	50.000	-	-	investering (5 jr)
Onvoorzien/calamiteiten/spoed	(de voorziening heeft een minimaal saldo van € 500.000 om bij calamiteiten adequaat te kunnen acteren)					investering
Baggerplan opstellen (niet geïnitieerd en gefinancierd vanuit taakveld riolering)			x			n.v.t.
Baggerkosten gelieerd aan watertaken	(15.000)	(15.000)	(15.000)	(15.000)	(15.000)	Dotatie voorziening
Hemelwatertaak	2026	2027	2028	2029	2030	Type
Blauwe aders, nota klimaat-verandering i.c.m. rioolvervang	Zie: <i>Rioolvervanging inclusief blauwe aders (zie ook bijlage 10)</i>					investering
Maatregelen bovengronds en onvoorzien (meekoppelkansen)	Tot en met 2031 concrete projecten, vanaf 2032 € 125.000 per jaar					investering
Aanleg gescheiden stelsel en afkoppelen bij rioolvervang	(onderdeel van rioolvervangingsinvesteringen planperiode, verdisconteerd in eenheidsprijs rioolvervang)					investering
Groenprojecten		150.000	150.000	150.000	150.000	investering
Voorlichting, bewustwording, planperiode	x	x	x	x	x	exploitatie

Grondwataak	2026	2027	2028	2029	2030	Type
Grondwaterstandmonitoring: beheer grondwatermeetnet	19.628	19.628	19.628	19.628	19.628	exploitatie (672204103)
Uitlezen/onderhoud/bijplaatsen peilbuizen						
Grondwaterstandsmetingen analyses en validatie						
Maatregelen (structurele) grondwateroverlast						
Uitbreiden meetnet	P.M.					indien aanleiding
Voorlichting verantwoordelijkheid en ontwatering nieuwbouw	x	x	x	x	x	exploitatie, interne uren
Watersysteem, oppervlaktewater	2026	2027	2028	2029	2030	Type
Onderhoud watergangen	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	exploitatie
Onderhoud wadi's	28.358	28.358	28.358	28.358	28.358	exploitatie
Algemeen	2026	2027	2028	2029	2030	Type
Actualiseren Programma water en klimaatadaptatie					31.250	exploitatie
Waterregels in het Omgevingsplan		x				exploitatie, interne uren
Riool- en waterzorgheffing - onderzoek en bestuurlijk traject grondslag en maatstaf			30.000			investering (5 jaar)
Hydraulische modelberekening (lokaal, incidenteel)	In huidige exploitatie (onderdeel externe advisering) (438030 Overige uitbestede werkzaamheden)					exploitatie
Twents waternet, bijdrage en uren Waterwerkplaatsen	Jaarlijkse bijdrage onderdeel van huidige exploitatie (438019 Diverse goederen en diensten)					exploitatie
Actualiseren beheersysteem en - kaart, analyses	x	x	x	x	x	exploitatie, interne uren
Externe advisering (algemeen)	Jaarlijks € 15.000 onderdeel van huidige exploitatie (438030 Overige uitbestede werkzaamheden)					exploitatie
Overig onvoorzien (innovatie)	Jaarlijks € 10.000 onderdeel van huidige exploitatie (438030 Overige uitbestede werkzaamheden)					exploitatie
Communicatie	x	x	x	x	x	exploitatie
Voortgangsnotitie opstellen Inclusief actualisatie kostendekkingsplan	x	x	x	x	x	exploitatie, interne uren en Onderzoek

4 Financiële en personele middelen

In dit hoofdstuk worden de lasten en (benodigde) inkomsten uit de rioolheffing behandeld. We bespreken de financiële lasten, investeringen en hoe de rioolheffing zich op de korte en lange termijn zal moeten ontwikkelen om kostendekkend te blijven. In dit Water en Klimaatadaptatie Programma zetten we de ingezette werkwijze vanuit het Gemeentelijk Rioleringsplan Oldenzaal 2021-2025 (GRP) voort. Ten opzichte van het vorige plan zijn de volgende fundamentele wijzigingen opgetreden: de spaarvoorziening is vervangen door een egalisatievoorziening en we belasten expliciet een deel van de kosten voor klimaatadaptatie door.

Naast de financiën, moet ook de personele kant niet uit het oog verloren worden. In paragraaf 4.9 belichten we de formatie voor riolerings- en stedelijk waterbeheer.

4.1 Financiële middelen

Kader

De Commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt dat de rioolheffing maximaal kostendekkend mag zijn (de gemeente mag besluiten om een deel van de 'toerekenbare' kosten uit andere middelen te financieren). Het is daarnaast toegestaan om voor toekomstige (riool)vervangingen of groot onderhoud een voorziening in het leven te roepen en voor deze toekomstige uitgaven te reserveren. Deze voorziening mag tevens ingezet worden om het tarief enigszins te egaliseren. Een meer dan 100% kostendekkende rioolheffing is niet toegestaan.

Aan de uitgavenzijde wordt onderscheid gemaakt in kapitaallasten voortvloeiend uit investeringen, nieuwe investeringen (vervanging en verbetering), exploitatielasten (personele inzet en beheer en onderhoud stelsel) en overige maatregelen (zoals onderzoeken). Deze aspecten worden onderstaand behandeld.

De inkomstenkant is de exponent van de uitgavenzijde. In paragraaf 4.7 wordt de heffing berekend die nodig is om een kostendekkend geheel te hebben en in de toekomst te houden.

We kijken financieel vooruit tot 2065, waarbij een 100% kostendekkende rioolheffing tot en met 2050 uitgangspunt is.

Ter bepaling van de ontwikkeling van de rioolheffing wordt om deze reden een periode van 25 jaar gebruikt⁹. Iedere vijf jaar, wanneer er ook een nieuw programma opgesteld wordt, wordt er een nieuw kostendekkingsplan opgesteld, waarin de doorkijk ook telkens vijf jaar opschuift. Tussentijds wordt het kostendekkingsplan jaarlijks geactualiseerd/ herzien in het kader van de Voortgangsnotitie. Bij een actualisatie wordt berekend of de geprognosticeerde ontwikkeling van de rioolheffing nog volstaat.

Hierdoor wordt geborgd dat er tijdig geanticipeerd kan worden op een toekomstige stijging of daling van de lasten. Daarnaast wordt voorkomen dat er nu een onnodig hoge heffing vastgesteld wordt.

Investeringen in de riolering moeten op grond van de gemeentelijke financiële voorschriften worden geactiveerd. Activeren leidt tot kapitaallasten.

Basisregel: investeringen in het riool activeren en afschrijven

Onder het BBV is de basisregel dat investeringen met economisch nut geactiveerd moeten worden (artikel 59, eerste lid BBV). Alle investeringen in het riool -ook de vervangingsinvesteringen- vallen onder de investeringen met een economisch nut. Immers, een gemeente kan middelen genereren via het riooltarief (artikel 59, tweede lid BBV). De geactiveerde investeringen leiden voor de duur van de afschrijffperiode tot kapitaallasten en deze lasten kunnen op grond van artikel 228a Gemeentewet in het tarief worden meegenomen.

⁹ Wij kijken financieel vooruit tot 2050, dat is ook het jaar dat de openbare ruimte klimaatbestendig ingericht dient te zijn.

Onderzoeken worden veelal niet geactiveerd:

Activeren immateriële activa

De mogelijkheid om immateriële activa te activeren is door de BBV aanzienlijk beperkt. Alleen kosten van onderzoek en ontwikkeling kunnen nog worden geactiveerd. Daarbij geldt ook nog de voorwaarde dat er reëel zicht moet zijn op de verwezenlijking van de plannen (bovendien moet het gaan om de verwezenlijking van tastbare zaken). De maximale afschrijvingstermijn is in de nieuwe BBV gesteld op 5 jaar.

In Oldenzaal worden de investeringen ten behoeve van onderzoeken geactiveerd en financieel afgeschreven in vijf jaar, mits deze voldoen aan bovenstaande randvoorwaarde. Voor onderzoeken als onderdeel van voorbereidingskredieten geldt dat deze eenzelfde financiële afschrijvingstermijn hebben als het project (de investering) zelf. Overige onderzoeken worden onder de exploitatie gebracht (grootboeknummer 672204104, kostensoort 438030).

4.2 Kapitaallasten

De gemeente Oldenzaal hanteert een economische afschrijvingstermijn van **40 jaar** voor leidingen (riolering) en bouwkundige vervangingen van pompen en gemalen. Mechanisch/ elektrische onderdelen van pompen en gemalen (installaties) worden economisch afgeschreven in **15 jaar**¹⁰ indien deze niet vanuit de exploitatie bekostigd worden. Voor toerekenbare investeringen in het kader van groen wordt eveneens een afschrijvingstermijn gehanteerd van 15 jaar; rubriek (waterdoorlatende) terreininrichting / wadi's. De huidige rekenrente (2026) voor geactiveerde investeringen bedraagt **0,3%**. Dit percentage wordt jaarlijks vastgesteld. Hiervoor geldt een **annuïteitenafschrijving**. Voor de langjarige doorrekening is de huidige rekenrente gehanteerd.

Investerings in het verleden, ten behoeve van vervangingen, verbeteringsmaatregelen (waaronder aanleg van randvoorzieningen en Blauwe aders) zijn, al dan niet volledig, geactiveerd. Dit heeft geleid tot kapitaallasten. De kapitaallasten zijn in 2025 herberekend op basis van de actuele uitgangspunten, waaronder de huidige rente.

De flexibele rekenrente op lopende kapitaallasten heeft een **risico** in zich. Wanneer de rente stijgt, zullen ook de kapitaallasten toenemen, waardoor de rioolheffing zich op termijn wellicht anders ontwikkelt dan nu voorzien (aangezien er 30 jaar vooruitgekeken wordt). Ook voor de rentecomponent geldt dat het kostendeckingsplan tussentijds geactualiseerd wordt indien daar aanleiding toe is (substantiële afwijkingen ten opzichte van de prognoses).

Risico stijgende rente

De rente bedraagt momenteel 0,3%. Als gevolg van de lage rente zijn de kapitaallasten (afschrijvingslasten en rente) van de totale lening portefeuille relatief laag. Wanneer de rente stijgt, zullen de kapitaallasten meestijgen. Dit kan op termijn leiden tot een additionele stijging van de rioolheffing.

We nemen jaarlijks de actuele rente mee in de actualisatie van het kostendeckingsplan in het kader van de Voortgangsnotitie.

Nieuwe nog uit te voeren investeringen leiden tot nieuwe kapitaallasten. Alle investeringen boven de € 10 duizend worden geactiveerd en langjarig afgeschreven conform de beleidsnotitie afschrijvingsbeleid en waarderingsgrondslagen 2025.

¹⁰ Vastgelegd in de Beleidsnotitie afschrijvingsbeleid en waarderingsgrondslagen 2025

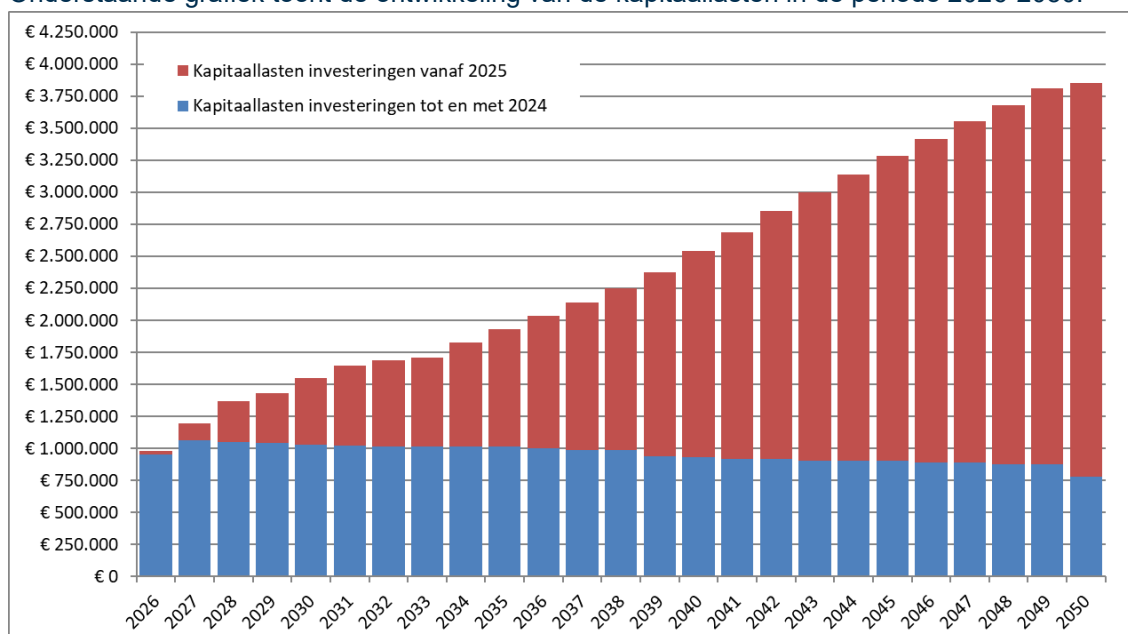
Egalisatievoorziening

We beschikken over een egalisatievoorziening (BBV artikel 44 lid 2). Het saldo in deze voorziening wordt aangewend om het tarief te egaliseren en de ontwikkeling daarvan gelijkmatig te laten verlopen.

Jaarlijks wordt op begrotingsbasis een dotatie aan of onttrekking uit de voorziening bepaald. In het kostendekkingsplan behorende bij dit Water en Klimaatadaptatie Programma wordt een langjarige (gelijkmatige) ontwikkeling van de rioolheffing berekend, waarbij het saldo van de voorziening minimaal € 500 duizend bedraagt. Dit saldo houden wij aan en is noodzakelijk om eventuele calamiteiten en/of financiële tegenvallers in uitvoeringsprojecten te bekostigen.

De investeringen zijn de komende jaren fors (in het kader van klimaatadaptatie en rioolvervangingen). Als gevolg van de stijging van het investeringsvolume nemen de kapitaallasten (rente- en afschrijvingslasten) nu en in de toekomst eveneens toe. We vangen dit deels op binnen de voorziening, waarbij tot 2050 het minimale saldo van de voorziening € 500 duizend bedraagt.

Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van de kapitaallasten in de periode 2026-2050.

Figuur 4-1 Ontwikkeling kapitaallasten 2026-2050

4.3 Financiële uitgangspunten investeringen

De komende jaren vinden (forse) investeringen plaats om bestaande stelsel onderdelen te vervangen en te anticiperen op klimaatverandering, onder andere door de aanleg van regenwaterstructuren met bijbehorende afkoppeling en de realisatie van waterbergingen in combinatie met vergroening.

Relining (indien meer dan een deelliner, plaatselijke reparatie) wordt gelijkgesteld aan vervanging indien het wél levensduur verlengend is ¹¹. Hiervoor gelden derhalve dezelfde financiële (rekenkundige) uitgangspunten.

Binnen Oldenzaal wordt relining toegepast indien er geen andere ingrepen in de openbare ruimte of ondergrond voorzien zijn. De redenen hiervoor zijn de lagere prijzen voor relinen in vergelijking met

¹¹ 'Grootschalige' relining is een relatief begrip; als stelregel geldt dat het één of meerdere strengen betreft die (na relining) zullen blijven liggen, indien de overige, niet gerelinede, strengen een aantal jaren later vervangen worden.

vervanging en de beperkte overlast voor de omgeving (waardoor ontgravingen niet langer strikt noodzakelijk zijn). Het afwegingskader rioolvervanging versus relining is als **bijlage 13** opgenomen.

Voor de planperiode zijn de maatregelen en kosten voor relining bekend. Aangezien mede als gevolg van klimaatadaptatie een groot deel van het bestaande stelsel omgebouwd wordt tot gescheiden stelsel, gaan we in de berekeningen voor de lange termijn uit van de kosten voor vervanging.

Afkoppeling, de aanleg van regenwaterstructuren (Blauwe aders) en ingrepen om de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten, zoals woonwijk Glinde-Hooiland, worden beschouwd als vervangings- c.q. verbeteringsmaatregelen met een economisch nut. Deze worden onder het taakveld water en riolering geschaard en derhalve uit de rioolheffing bekostigd indien er een directe relatie is met een van de watertaken, zoals in paragraaf 1.5 beschreven.

Mechanisch/elektrische vervangingen van pompen en gemalen worden ten laste gebracht van de exploitatie. Hiervoor is jaarlijks een constant bedrag beschikbaar van € 17,5 duizend (op basis van ervaringscijfers gemeente).

Bouwkundige vervangingen van pompen en gemalen worden volledig geactiveerd en afgeschreven over 40 jaar. De totale investering bedraagt structureel € 75 duizend per jaar. Er wordt een beheerplan mechanische riolering opgesteld voor de korte en lange termijn. Op basis van het beheerplan wordt de uitvoering van de maatregelen gepland.

Kosten voor *groot onderhoud*, mogen **niet** geactiveerd worden. Deze kosten komen direct ten laste van de exploitatie riolering. Een bijdrage vanuit de voorziening is toegestaan, zie onderstaand kader:

Groot Onderhoud

De gemeente Oldenzaal hanteert de volgende definitie voor het begrip groot onderhoud:

Onderhoud van ingrijpende aard dat op een groot deel van het object wordt uitgevoerd én na een langere gebruiksperiode moet worden verricht, ook wel lang-cyclisch onderhoud genoemd.

Hieronder vallen bijvoorbeeld deel-relinings van rioolbuizen, voor zover dit de levensduur van het rioolstelsel als geheel niet verlengt, en het periodiek opschonen van de bodems van retentievoorzieningen. Investerings voor groot onderhoud mogen niet geactiveerd worden. Wanneer er sprake is van groot onderhoud, zullen de investeringsbedragen direct uit de voorziening onttrokken (moeten) worden, dan wel ten laste moeten komen van de exploitatie.

Baggeren valt onder groot onderhoud en de kosten worden gedekt uit de exploitatie riolering, mits deze direct gerelateerd zijn aan de gemeentelijke zorgplichten, bijvoorbeeld baggeren van een watergang achter een riooloverstort.

De gemeente voert periodiek baggerprojecten uit. Om niet ineens met hoge exploitatiekosten geconfronteerd te worden, wordt hier jaarlijks voor 'gespaard' binnen de bestaande voorziening. Vanaf 2019 wordt jaarlijks een bedrag van € 15 duizend gedoteerd aan de voorziening. Dit saldo wordt apart geadmistreerd en dient ter bekostiging van periodieke baggerwerkzaamheden. Het totale saldo bedraagt momenteel € 120 duizend (saldo 2026).

Niet levensduur verlengende *relining* (deel-liners) wordt als groot onderhoud beschouwd en bekostigd uit de exploitatie (onderhoud, reparatie).

Kosten voor het *reinigen en inspecteren* van de vrijvervalriolering en het repareren van geconstateerde gebreken worden eveneens uit de exploitatie betaald.

Voor de maatregelen, investeringsbedragen en planning wordt verwezen naar paragraaf 4.5.

4.4 Exploitatielasten

De exploitatielasten bedragen vanaf 2027 afgerond € 2,09 miljoen per jaar (exclusief kapitaallasten, btw en geraamde dotatie aan de voorziening), zie onderstaande tabel.

Kostenplaats	Grootboek, beschrijving	Jaarlijkse kosten vanaf 2027 in € (prijspeil 2026)
672201109 - Overig dagelijks onderhoud riolering	Loonkosten inclusief overhead, uitbestede werkzaamheden en goederen en diensten	626.939
672201901 - Energie/ water/ recognities/ subsidie	Recognities/precariorechten, Telefoonkosten, Aardgas-en elektriciteitsverbruik	101.527
672202101 - Reiniging straatkolken	Afvalverwerking en overige uitbestede werkzaamheden	54.160
672204101 - Aanleg/ vervanging riolering	Loonkosten inclusief overhead	143.063
672204102 - Reinigen/ inspectie vrijverval riolering	Overige uitbestede werkzaamheden	83.253
672204103 - Grondwaterplan/ monitoringsrapportages	Overige uitbestede werkzaamheden	19.628
672204104 - Actualisatie beheersysteem	Abonnementen/ vakliteratuur / contributies Diverse goederen en diensten en overige uitbestede werkzaamheden	132.519
672204801 - Uren/ rioolaanleg/ vervanging	Loonkosten inclusief overhead	249.131
672207990 - Overig	Overige uitbestede werkzaamheden GBT	233.504
Doorbelastingen - Verkeer en vervoer en Watergangen	doorbelasting veegkosten en watergangen (50.000), onderhoud wadi's (exclusief 15.000 voor baggeren)	373.358
Sociaal beleid - Kwijtschelding	inkomensregelingen (kwijtschelding)	72.959
Subtotaal exclusief BTW exclusief kapitaallasten en dotatie aan voorziening		2.090.041

Figuur 4-2 Exploitatielasten taakveld water en riolering

Straatvegen

Als gevolg van de toename van het percentage gescheiden stelsels, wordt het nog belangrijker de straten en wegen goed en frequent te vegen. Hierdoor neemt enerzijds de verontreiniging van infiltratie- en regenwatertransport-voorzieningen af en verzamelt zich minder afval in de kolken (afname kosten kolkenzuigen), anderzijds neemt de kans op waterhinder en –overlast als gevolg van verstoppingen af. In Nederland is het gangbaar een deel van de straatveegkosten (tot 50% van de totale kosten) toe te rekenen aan de rioleringszorg.

Een deel van de straatveegkosten heeft geen directe link met de riolering, denk aan het 'visueel vegen' van winkelgebieden en in gebieden waar geen riolering aanwezig is. Om deze reden rekent de gemeente Oldenzaal minder dan de helft van de totale kosten voor straatvegen toe aan de rioolheffing, te weten € 295 duizend. Dit is een vast bedrag vanaf 2027. De onderbouwing hiervan is opgenomen als **bijlage 12**.

Waterlopen - uitkorven watergangen

Oldenzaal voert onderhoud uit aan de sloten en watergangen, inclusief aan wadi's die zij in eigen beheer heeft (het niet aan het waterschap overgedragen oppervlaktewater). De kosten van uitkorven/uitdiepen van sloten zijn direct gerelateerd aan de hemelwater- en grondwatertaak en worden toegerekend aan de rioolheffing. De sloten en watergangen reguleren de grondwaterstand (grondwatertaak), vervullen een waterbergingsfunctie (hemelwatertaak). De werkzaamheden worden uitgevoerd om deze functie(s) te herstellen of vergroten. Daaronder valt ook het verwijderen van slib afkomstig van riooloverstorten (afvalwatertaak) en/ of hemelwateruitlaten (hemelwatertaak).

Ten aanzien van de post uitkorven sloten vindt een interne doorberekening aan de rioleringszorg plaats van € 50 duizend. Deze post maakt in het exploitatieoverzicht onderdeel uit van de post verkeer en vervoer. Tevens worden de kosten voor wadi-onderhoud doorbelast, te weten € 28.358 per jaar. Wadi's zijn maken onderdeel uit van de het rioleringsstelsel, waardoor de kosten doorbelast worden.

Daarbovenop rekent Oldenzaal een jaarlijks bedrag door voor de uitvoering van baggerwerkzaamheden (zoals eerder aangegeven bedraagt deze reservering € 15 duizend per jaar).

Kwijtschelding

Kwijtschelding voor de rioolheffing, die onder voorwaarden aangevraagd kan worden (sociaal beleid), wordt geheel bekostigd vanuit de rioolheffing, dit leidt tot hogere lasten. De totale kwijtschelding bedraagt circa € 73 duizend per jaar en wordt periodiek geactualiseerd op basis van de werkelijk toegekende kwijtschelding.

4.5 BTW toerekening

De gemeente mag bij bepaling van de omvang van de lasten ten behoeve van de berekening van de toegestane hoogte van de rioolheffing de geraamde BTW meenemen (229b,2b Gemeentewet). Het gaat hierbij om alle BTW, dus zowel de BTW die drukt op goederen en diensten die direct als last op de exploitatie, als ook de BTW die drukt op de investeringen.

De gemeente Oldenzaal rekent de compensabele BTW last toe aan de rioolheffing (bestaand beleid). Dit is derhalve een grondslag voor de berekening van het tarief van de rioolheffing.

De door Oldenzaal aan de rioolheffing toegekende BTW betreft:

- 21% btw over de door derden uit te voeren (en dus BTW-plichtige) werkzaamheden behorende tot de exploitatie; vanaf 2027 circa € 136 duizend per jaar.
- BTW over de kapitaallasten van investeringen vanaf 2003 (invoering BCF); gedurende de looptijd van dit programma gemiddeld € 286 duizend per jaar.

4.6 Ontwikkeling aantal heffingseenheden

In 2026 worden in Oldenzaal 31.227 eenheden naar verwachting aangeslagen voor de rioolheffing. Dit is de som van de eenheden voor het eigenaren- en het gebruikersdeel.

In 2026 bedraagt het tarief per heffingseenheid (h.e.) € 123,96. Een eigenaar betaalt € 247,92 (zowel de eigenaren- als de gebruikersheffing). Een huurder € 123,96 (gebruikersheffing); de eigenaar van het pand wordt aangeslagen voor de eigenarenheffing.

In de berekening van de kostendeckende rioolheffing wordt conform de woningbouwprognoses rekening gehouden met een netto van het aantal woningen met 75 per jaar tot en met 2030. Voor de jaren daarna wordt (veiligheidshalve) uitgegaan van een nulgroei.

Jaar	Nieuwbouw woningen (netto)	Aantal Heffings- eenheden ¹²
2025	100	31.027
2026	75	31.227
2027	75	31.377
2028	75	31.527
2029	75	31.677
2030	75	31.827
Vanaf 2031	0	31.977 (constant)

Figuur 4-3 Ontwikkeling aantal woningen 2025-2031

4.7 Berekening kostendekkende heffing

De kostendekkende rioolheffing is berekend voor een periode van 25 jaar (zie **bijlage 11** voor de resultaten). In de planperiode van dit programma worden dotaties aan en onttrekkingen uit de voorziening gedaan om de stijging van de heffing te egaliseren.

Er vinden dotaties aan de voorziening plaats om de stijging van kapitaallasten als gevolg van toekomstige vervangingspieken en hoge kosten voor klimaatadaptieve maatregelen op te kunnen vangen.

De investeringen zijn de komende jaren relatief hoog en het streven is de stijging van de rioolheffing te beperken. Als gevolg daarvan neemt de netto dotatie aan de voorziening de komende jaren af tot circa € 10 duizend in 2031.

Zoals beargumenteerd geldt als uitgangspunt dat het saldo van de voorziening ingezet wordt tot een minimaal saldo in de voorziening van € 500 duizend; een buffer om eventuele financiële tegenslagen/calamiteiten op te kunnen vangen.

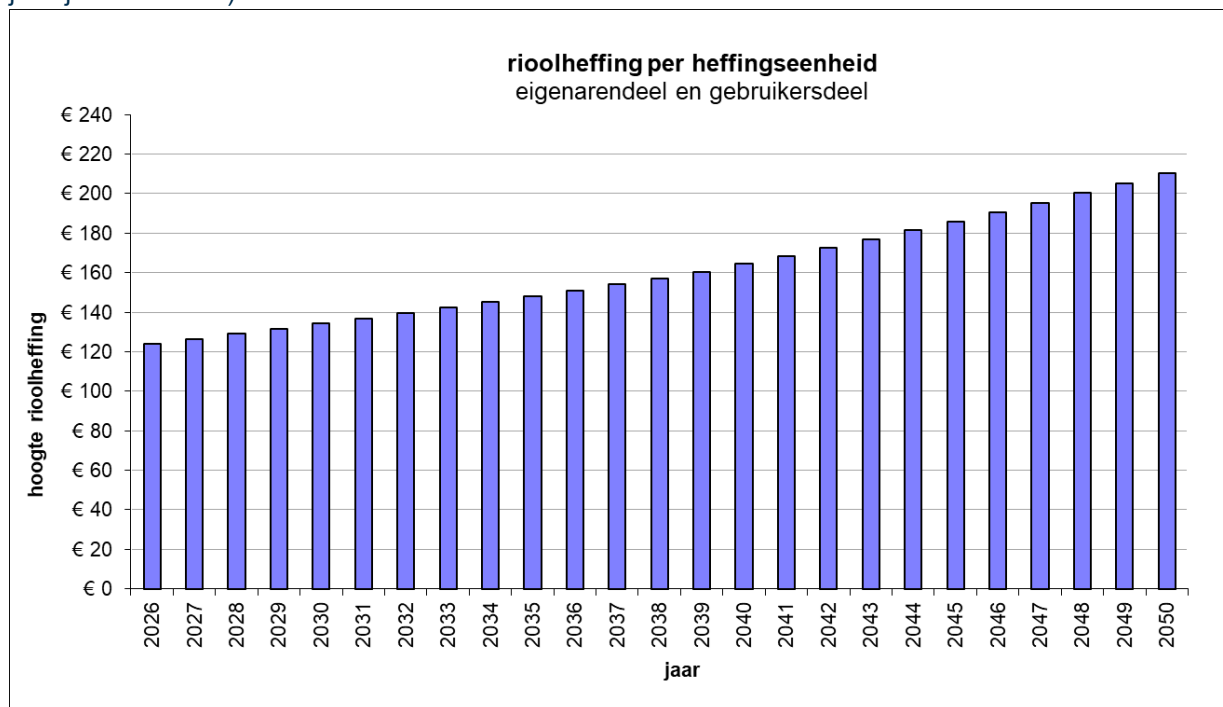
Om de rioolheffing ook in de toekomst kostendekkend te houden is de volgende ontwikkeling benodigd:

Jaar/periode	Stijging rioolheffing (exclusief indexatie)
2026 → 2027	2,0%
2027 t/m 2030 (planperiode)	2,0% per jaar
2031 t/m 2034	2,0% per jaar
2035 t/m 2039	2,0% per jaar
2040 t/m 2044	2,5% per jaar
2045 t/m 2050	2,5% per jaar

Figuur 4-4 Stijging rioolheffing 2026-2050, exclusief jaarlijkse indexatie

¹² Nieuwbouw van 1 woning leidt tot een toename van 2 heffingseenheden, er is immers sprake van zowel een eigenaren- als een gebruikersdeel.

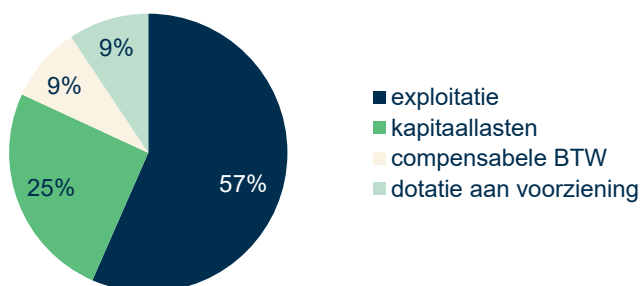
Onderstaande figuur toont de ontwikkeling van de rioolheffing in de periode 2026 t/m 2050 (exclusief jaarlijkse indexatie).

Figuur 4-5 Ontwikkeling rioolheffing 2026 t/m 2050 (exclusief indexatie)

4.7.1 Opbouw van de rioollasten

De rioollasten worden gedragen door de baten uit de rioolheffing. De totale inkomsten bedragen in 2026 afgerond € 3,9 miljoen. 57% van de inkomsten wordt besteed aan de exploitatie en dient voor de uitvoering van onder andere het dagelijks beheer en onderhoud en de personeelslasten (zie tabel exploitatielasten). 25% van de inkomsten aan kapitaallasten; het betreft de rente en afschrijvingslasten van riool gerelateerde investeringen uit het (recente) verleden. Ongeveer 9% van de lasten bestaat uit compensabele BTW (op de exploitatie derden en kapitaallasten) en nog eens 9% wordt gereserveerd als dotatie aan de egalisatievoorziening (waaronder voor periodieke baggerwerkzaamheden).

Figuur 4-6 Procentuele verdeling van de lasten (peiljaar 2026)

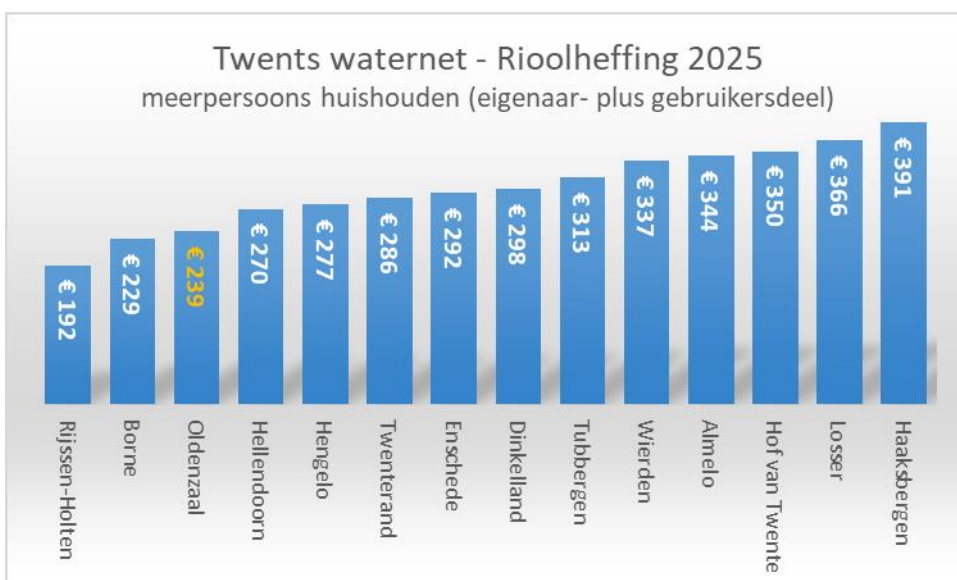
4.8 Vergelijking rioolheffing

Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de rioolheffing in cijfers en percentages (exclusief jaarlijkse indexatie).

Jaar	Stijging heffing (exclusief indexatie)	Rioolheffing (exclusief indexatie)		
		Gebruikersdeel	Eigenarendeel	Totaal
2026	(3,6%)	(€ 123,96)	(€ 123,96)	(€ 247,92)
2027	2,0%	€ 126,44	€ 126,44	€ 252,88
2028	2,0%	€ 128,97	€ 128,97	€ 257,94
2029	2,0%	€ 131,55	€ 131,55	€ 263,10
2030	2,0%	€ 134,18	€ 134,18	€ 268,36
2031	2,0%	€ 136,86	€ 136,86	€ 273,72

Figuur 4-7 Ontwikkeling van de rioolheffing 2026-2031, exclusief indexatie

In 2025 bedroeg de gemiddelde rioolheffing¹³ voor meerpersoonshuishoudens in Nederland € 246. Uitgaande van een gemiddelde stijging van de tarieven in Nederland met 3%, zal dat in 2026 gemiddeld circa € 253 zijn. De hoogte van de rioolheffing in Oldenzaal ligt in 2026 net onder het **landelijk gemiddelde**¹⁴. Als gevolg van de hoge investeringen (hoge ambitie ten aanzien van klimaatadaptatie, onder andere Blauwe aders en de gerealiseerde afkoppeling van verhard oppervlak) van de afgelopen decennia is de rioolheffing de laatste jaren gestegen, maar derhalve niet hoger dan het landelijk gemiddelde. Wanneer we naar de rioolheffing van de veertien Twentse gemeenten kijken, behoort de heffing van Oldenzaal tot de laagste drie, zie onderstaande figuur.

Figuur 4-8 Rioolheffing van de 14 Twentse gemeenten in 2025

¹³ Coelo.nl, gelijkgewogen gemiddelde rioolheffing meerpersoonshuishouden (gebruikers plus eigenaren) van alle 342 gemeenten

¹⁴ In 2025 kennen 177 gemeenten een lagere en 163 gemeenten een hogere rioolheffing dan Oldenzaal.

4.9 Personele middelen

Met de door Stichting RIONED geheel geactualiseerde formatietool is de benodigde omvang van de formatie voor het taakveld water en riolering berekend. Hiervoor is gebruik gemaakt van de voor Oldenzaal geldende (gewenste) verdeling tussen 'zelf doen' en 'uitbesteden'. Daarnaast is de werkelijk beschikbare formatie geïnventariseerd.

Geconcludeerd wordt dat de overall formatie krap is wanneer de binnen- en buitendienst vergeleken wordt met de theoretisch benodigde formatie. Er zijn duidelijke verschillen binnen de functieprofielen waar te nemen. Onderstaande tabel toont de resultaten:

Functieprofiel	benodigde totale bezetting (fte)	uitbesteed (fte)	benodigde eigen bezetting (fte)	huidige eigen bezetting (fte)	verschil (fte)
<i>Beleidsmedewerker</i>	1,3	0,3	1,0	0,6	-0,4
<i>Beheerder</i>	1,8	0,2	1,6	1,4	-0,2
<i>Ontwerper</i>	1,2	0,6	0,6	0,1	-0,5
<i>Gegevensbeheerder</i>	0,4	0,0	0,4	0,5	0,1
<i>Projectleider, werkvoorbereider, toezichthouder</i>	2,4	1,2	1,2	0,0	-1,2
Subtotaal binnendienst	7,1	2,3	4,8	2,6	-2,1
<i>Buitendienst</i>	2,6	1,5	1,1	2,3	1,2
Totaal	9,7	3,8	5,9	4,9	-1,0

Figuur 4-9 Benodigde en beschikbare formatie taakveld water en riolering

De beschikbare formatie binnen de gemeente bedraagt 2,6 fte voor de binnendienst en 2,3 fte voor de buitendienst. In totaal is een formatie van 4,9 fte beschikbaar. De *binnendienst* heeft een theoretisch tekort van 2,1 fte. De beschikbare formatie van de *buitendienst* is met 2,3 fte op peil. Aangezien een deel van de buitendienst werkzaamheden geschaard worden onder activiteiten van de *beheerder* (binnendienst), verschuift het totaaloverzicht enigszins; het betreft afgerond 0,4 fte coördinatie bij storingen en gepland onderhoud.

Het tekort bij *beheer* is daarmee opgevangen en het verschil tussen aanwezig en benodigd van de buitendienst meer in balans.

Wel is er op het gebied van *beleid* een duidelijk tekort aanwezig; hetzelfde geldt voor het functieprofiel *ontwerper*. Als het gaat om beleid wordt het tekort gevoeld doordat de nadruk meer komt te liggen op 'groen' en 'blauw', terwijl het traditionele 'grijs' gelijk blijft.

Voor het functieprofiel *projectleider, werkvoorbereider en toezichthouder* wordt gebruik gemaakt van binnen de gemeente beschikbare capaciteit (werk met werk maken). De realisatie van de ambities en werkzaamheden op groen en klimaatadaptatie vraagt meer specifieke kennis. Daar waar capaciteit ontoereikend is wordt aanvullend ingehuurd. In de berekening van de investeringskosten voor rioolvervangingen is rekening gehouden met kosten voor voorbereiding en toezicht (VAT-kosten), waardoor bij toenemende investeringen het capaciteitstekort opgelost zou kunnen worden door het tijdelijk inhuren van extra personeel.

Met eventuele extra personele lasten is **geen** rekening gehouden in de exploitatielasten (c.q. berekening van de kostendeckende rioolheffing). Vanwege de opgaven en ambities heeft de gemeente dringend behoefte aan een extra beleidsmedewerker (1,0 fte) en een extra projectleider (0,5 fte).

Hoofdrapport deel B

Beleid Gemeentelijke Watertaken

5 Beleid gemeentelijke watertaken

In dit hoofdstuk wordt het gemeentelijk beleid ten aanzien van de **afvalwater-, hemelwater- en grondwatertaak** beschreven. Daarbij is rekening gehouden met klimaatadaptatie en 'Water en bodem sturend'; het nieuwe motto voor alles wat met ruimtelijke inrichting te maken heeft. Daarnaast is in paragraaf 5.4 aangegeven hoe we invulling geven aan de informele **drinkwaterzorgtaak** en hoe de gemeente in positieve zin bijgedragen wordt aan de (oppervlakte)**waterkwaliteit**.

Oldenzaal werkt ten aanzien van het Taakveld water en riolering volgens de landelijke gebruikelijke methodiek, waarbij de volgende kernwaarden worden gehanteerd:

- 1: doelmatige inzameling van het binnen het gemeentelijk gebied geproduceerde afvalwater
- 2: doelmatig omgaan met de inzameling van hemelwater
- 3: doelmatig transport van het ingezamelde afvalwater naar een geschikt lozingspunt
- 4: voorkomen van vuiluitwerp naar bodem, grond- en oppervlaktewater
- 5: minimale overlast voor de omgeving
- 6: effectief rioleringsbeheer
- 7: invulling geven aan de grondwaterzorgplicht
- 8: informeren en betrekken van inwoners en bedrijven

De visie en kernwaarden en de relatie met de beleidsambities uit de visie Twents waternet, de vier B's, zijn beschreven in **bijlage 4**. Voor een nadere toelichting op het waterbeleid wordt verwezen naar **bijlage 1**. In **bijlage 5** zijn bovenstaande acht kernwaarden van de watertaken uitgewerkt in functionele eisen, concrete maatstaven en meetmethoden. We borduren voort op de huidige werkwijze en uitgangspunten.

Door de Herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater zal het monitoren op waterkwaliteit de aankomende jaren steeds belangrijker worden. De manier waarop dit zal moeten gebeuren is nog niet duidelijk. Onder andere Stichting RIONED gaat daarom in een concretiseringsslag op zoek naar antwoorden op vragen als: wat staat er al in de Nederlandse wet, wat is er nieuw met de invoering van de herziene richtlijn, wat doen we al, wat is er extra nodig, en op welk schaalniveau? De richtlijn zal verplichtingen stellen aan de invulling van de afvalwater- en de hemelwatertaak.

Herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater

De herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (2024 vastgesteld) omvat een pakket aan maatregelen dat moet leiden tot een betere bescherming van de waterkwaliteit en de volksgezondheid in Nederland en Europa. Elke lidstaat moet binnen drie jaar een nationaal uitvoeringsprogramma voor de richtlijn hebben opgesteld.

De richtlijn vraagt in ieder geval aandacht voor het ontwerp, de constructie en het onderhoud van afvalwatersystemen. Die moeten worden uitgevoerd in overeenstemming met de beste technische kennis zonder dat deze buitensporige kosten met zich meebrengt.

De richtlijn noemt expliciet aandacht voor het volume en de kenmerken van stedelijk afvalwater, voor preventie van lekkage, infiltratie en foutaansluitingen en voor beperking van vervuiling van ontvangende oppervlaktewater door overstorten en hemelwateruitlaten. Daarnaast gaat de richtlijn in op de aanwezigheid van voldoende sanitaire voorzieningen, in het bijzonder voor kwetsbare groepen (in relatie tot de sustainable development goals).

5.1 Afvalwatertaak

De gemeente heeft een zorgplicht om stedelijk afvalwater van binnen de bebouwde kom in te zamelen (Omgevingswet, artikel 2.16 lid 1a-3). In het kader van de volksgezondheid en ter bescherming van het milieu willen wij dat ons rioleringsstelsel met alle bijbehorende voorzieningen functioneert en in goede kwaliteit verkeert.

5.1.1 Invulling afvalwatertaak

Om dit te bereiken beheren en onderhouden wij ons rioolstelsel doelmatig - daar waar nodig herstellen wij gebreken en/of voeren wij preventieve maatregelen uit. Tevens zijn alle percelen voorzien van een rioolaansluiting of gelijkwaardig alternatief én beperken wij de vuilemissie door sturing, hydraulische maatregelen te treffen en/of verhard oppervlak af te koppelen.

Wij zamelen het **huishoudelijk afvalwater** in en transporteren het naar het overnamepunt van waterschap Vechtstromen (RWZI Oldenzaal). Bij nieuwbouw wordt afvalwater gescheiden ingezameld van hemelwater. Hierdoor worden vervuilende overstortingen op oppervlaktewater beperkt. We bieden ruimte voor initiatieven met nieuwe sanitatie indien dit bijdraagt aan de Global Goals en niet conflicteert met de ligging van een deel van de gemeente in drinkwaterbeschermingsgebied Weerselo (Vitens). Eventueel toe te passen alternatieve voorzieningen dienen eenzelfde graad van milieubescherming te hebben als een zuivering technisch werk (aan te tonen door initiatiefnemer).¹⁵

Indien een alternatieve voorziening wordt toegepast én het een **oppervlaktewater lozende voorzieningen** betreft, is het waterschap bevoegd gezag. Het waterschap heeft haar regels vastgelegd in Waterschapverordening waterschap Vechtstromen, artikel 3.19.

Voor **bodemlozende voorzieningen** is de gemeente bevoegd gezag. Deze voorzieningen zijn in eigendom van de particulier, waar ook de verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud ligt. De vigerende regels zijn opgenomen in het (tijdelijke) Omgevingsplan, artikel 22.12 ([link](#)).

Foutieve hemelwateraansluitingen op het vuilwaterriool en andersom worden zoveel mogelijk voorkomen door voorlichting en controle: indien daar aanleiding voor is, doen wij onderzoek naar foutaansluitingen op de riolering. Wij hanteren daarbij als beleid dat eventuele geconstateerde foutaansluitingen door, of op kosten van de perceeleigenaar van de betreffende aansluiting, hersteld dienen te worden.

Ten aanzien van de afvalwatertaak gelden de zes DoFeMaMe¹⁶ doelen (zie **bijlage 5**):

- Doelmatige inzameling van het binnen het gemeentelijk gebied geproduceerde afvalwater (1)
- Doelmatig transport van het ingezamelde afvalwater naar een geschikt lozingspunt (3)
- Voorkomen van vuiluitworp naar bodem-, grond- en oppervlaktewater (4)
- Minimale overlast voor de omgeving (5)
- Effectief rioleringsbeheer (6)
- Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven (8)

¹⁵ Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar bijlage 5: Inzameling en transport stedelijk afvalwater

¹⁶ Doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden. De DoFeMaMe-systematiek is een toetsingskader wat als hulpmiddel gebruikt wordt voor de evaluatie en verantwoording van de prestaties in de afgelopen planperiode. Ook wordt hiermee inzichtelijk gemaakt wat de benodigde middelen zijn voor de aankomende planperiode. De nummering verwijst naar de 8 doelen in bijlage 5.

Afvalwaterketenaanpak

In de toekomst zal het aansluiten en accepteren van **bedrijfsafvalwaterlozingen** niet meer vanzelfsprekend zijn vanwege de aard (samenstelling) en omvang (hoeveelheid, debiet). Het aanbod van afvalwater kent grenzen voor zowel de kwaliteit als de kwantiteit, anders loopt het systeem vast. De lozingseisen worden strenger door wetgeving (Kaderrichtlijn Water en de Herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater) terwijl het aanbod van afvalwater toeneemt als gevolg van woningbouw en de uitbreiding van bedrijventerreinen. Mede met het oog op de verankering van lozingsregels in het omgevingsplan zal hier aandacht aan besteed worden.

Samenwerking met Waterschap Vechtstromen

Het waterbeheerplan voor de Rioolwaterzuiveringsinstallatie in Oldenzaal is onderdeel van een breder programma van waterschap Vechtstromen om alle zuiveringen aan te passen aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Dit betekent dat er renovatiewerkzaamheden plaatsvinden aan de RWZI in Oldenzaal en andere locaties om ervoor te zorgen dat het gezuiverde afvalwater voldoet aan strenge kwaliteitsnormen voor het oppervlaktewater.

Waterschap Vechtstromen is verantwoordelijk voor de aanpassing van de rioolwaterzuivering om aan de strengere milieueisen in het kader van de Kaderrichtlijn Water te voldoen (keuzes over capaciteit, vuillast en investeringen) met als doel: een betere waterkwaliteit in de Gammelkerbeek. Daarin betreft zij de gemeente.

5.2 Hemelwatertaak en klimaatadaptatie

De gemeente is verantwoordelijk voor inzameling van afstromend hemelwater van percelen waarvan de eigenaren (redelijkerwijs) niet zelf kunnen voorzien in het vasthouden, bergen (op of in de bodem) en/ of de afvoer daarvan naar oppervlaktewater (Omgevingswet, artikel 2.16 lid 1a-1).

De gemeente streeft naar een klimaatbestendige en waterrobuuste leefomgeving in 2050, conform het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Uitgangspunt is samenwerking tussen overheden, bedrijven en inwoners. Het plan omvat maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering te beperken op het gebied van overstromingen, wateroverlast, hitte en droogte.

5.2.1 Invulling hemelwatertaak

In Oldenzaal vullen we onze **hemelwatertaak op hoofdlijnen** als volgt in:

- In gebieden met drukriolering (lengte stelsel circa 20 kilometer) zamelt de gemeente géén hemelwater in. Dit betreft locaties in het buitengebied van Oldenzaal. De particulier verwerkt het hemelwater op eigen terrein of voert het hemelwater vertraagd af naar oppervlaktewater. Het hemelwater mag niet worden aangesloten op de drukriolering.
- Bij vergunningplichtige nieuwbouw, herbouw of uitbreiding van bestaande bebouwing moet de ontwikkelaar/ eigenaar ter compensatie van de verharding hemelwater verwerken binnen de grenzen van het plangebied, al dan niet gedeeltelijk op eigen terrein. **De huidige regels voor hemelwaterberging zijn vastgelegd in: *Hemelwaterverordening Oldenzaal 2023* ([link](#))¹⁷.**

Mede naar aanleiding van het kader op pagina 43 gaan we de komende planperiode het huidige beleid evalueren en onderzoek doen naar de wens om de verplichte waterberging te herzien.

¹⁷ URL: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR709202/1>

Hemelwaterberging bij nieuwbouw

Bij nieuwbouw (ook vervangende bouw) wordt altijd gescheiden gerioleerd. De perceelegeigenaar/ ontwikkelaar is verantwoordelijk voor de infiltratie of berging van hemelwater op eigen perceel (en/ of binnen de ontwikkellocatie). Bij ruimtelijke ontwikkeling dient rekening gehouden te worden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen. Bij deze zogeheten 'weging van het waterbelang' (voorheen Watertoets) moet de waterbeheerder betrokken worden.

Met het oog op klimaatverandering bedraagt de minimale bergingseis 60 mm bij nieuwbouw en/ of vervangende bouw (zie hemelwaterverordening). Indien dit in de praktijk niet mogelijk blijkt te zijn, kan de gemeente (gedeeltelijk) ontheffing verlenen.

De waterberging wordt in zo'n geval elders geregeld en de kosten hiervan komen ten laste van de perceelegeigenaar/ ontwikkelaar. Het is belangrijk om de gemeente en het waterschap vroegtijdig in de planvorming te betrekken.

Bij de ontwikkeling van geheel nieuwe woonwijken/-buurten vraagt het waterschap om compensatie voor verhard oppervlak. Oftewel, er moet voldoende water worden vastgehouden, zodat het bestaande watersysteem niet overbelast raakt. Het waterschap Vechtstromen hanteert hier een uitgangspunt van 95 mm berging binnen 'de nieuwe ontwikkeling'. Met een verplichting van minimaal 60 mm berging in voorzieningen wordt al een belangrijk deel van deze opgave in het gebied gerealiseerd. De overige 35 mm berging moet dan nog gerealiseerd worden in water-op-sstraat, speeltuintjes, parken en meer ruimte in de beek.

Weging van het waterbelang: hemelwaterbergingseis

Waterschap Vechtstromen werkt aan nieuwe eisen voor hemelwaterberging in het kader van de Weging van het Waterbelang. In het Beleidsadvies Compensatie toename verhard oppervlak, versie 2.0, d.d. 4 maart 2025, zijn de volgende uitgangspunten benoemd:

- Uitbreidingen worden gecompenseerd tot een maatgevende weersituatie die eens per 100 jaar voorkomt. Hierbij wordt rekening gehouden met klimaatverandering. Het recentste uitgangspunt voor het huidige klimaat is 99 mm neerslag in 24 uur. Inclusief 10 % extra neerslag wegens klimaatverandering wordt 109 mm in totaal.
- De afvoer uit een uitbreidingslocatie/ voorziening op het watersysteem blijft gelijk (vuistregel: maximaal 1,6 l/s/ha). Vuistregel is dan opvang van 95 mm neerslag per m² verhard oppervlak (in wadi's, op straat, in groenstroken, op particulier terrein). Let op: de berging hoeft niet alleen in voorzieningen.
- Bij inbreidingen wordt alleen de toename in verharding gecompenseerd. Kansen voor verbetering van het regionale watersysteem (en RWZI) worden benut (extra afkoppelen/bergen).

Het waterschap laat het aan de initiatiefnemer om te beslissen hoe deze 95 mm wordt gerealiseerd. Een voorbeeld:

Initiatiefnemer gaat een plangebied van 1 hectare inrichten. Van die 1 hectare wordt 70 % verhard (huizen, straten, tuinen). De overige 30 % wordt openbaar groen (park, speeltuin, bomenstrook, vijver). De bergingsopgave is $7000 \text{ m}^2 \times 95 \text{ mm} = 665 \text{ m}^3$. Stel dat men 60 mm bergt in voorzieningen, dan rest nog $(95 \text{ mm} - 60 \text{ mm} =) 35 \text{ mm} \times 7000 \text{ m}^2 = 245 \text{ m}^3$ om te bergen. Als de initiatiefnemer kan aantonen dat deze 35 mm of 245 m^3 in het stedelijk gebied geborgen wordt (bijvoorbeeld in openbaar groen, op daken of op straat), dan wordt voldaan aan de bergingseis van het waterschap.

We gaan er bij dit voorbeeld van uit dat het groen en de straat in het plangebied lager zijn aangelegd dan de bebouwing. Bovendien hebben het groen en de straten een dermate flauw verhang dat het water erop blijft staan en niet versneld wordt afgevoerd naar een waterloop.

Wateroverlast

Water-op-sstraat kan hinderlijk zijn, maar kan ook overlast veroorzaken. In het algemeen is het acceptabel als water bij hevige buien enkele uren op straat staat. De **hinder** is vergelijkbaar met sneeuwval: de begaanbaarheid van de weg neemt af. Een keer water tussen de stoepen is lastig, maar kan geen kwaad. In deze situaties wegen gemeenten (dure) maatregelen af tegen hinder en specifieke belangen als toegankelijkheid en begaanbaarheid voor iedereen, zoals voetgangers, fietsers en ouderen. Niet-aanvaardbare vormen van water-op-sstraat (**overlast**) zijn over het algemeen regenwater dat vanaf de straat gebouwen in loopt (materiële schade), afvalwater dat in grote mate uit de riolering op straat stroomt (risico's

voor de volksgezondheid) en/of water-op-sstraat dat belangrijke verkeersaders blokkeert (belemmering voor hulpdiensten en economische schade).

De gemeente Oldenzaal spreekt van **wateroverlast** indien:

- puur afvalwater (als gevolg van een storing of calamiteit) op straat staat en/of huizen of gebouwen instroomt;
- afvalwater afkomstig uit een gemengd rioelstelsel langer dan **2 uur** op straat staat én dit stinkt en/ of er toiletpapier en andere (visueel waar te nemen) verontreinigingen in aanwezig zijn (volksgezondheidsrisico);
- water via de straat huizen of gebouwen instroomt;
- afvalwater overloopt uit toiletten op begane grond niveau;
- water verkeersaders en doorgaande (ontsluitings) wegen gedurende meer dan 2 uur blokkeert;
- water langer dan 2 uur hinder oplevert voor het verkeer (gemotoriseerd, fietsers en voetgangers);
- (afval)water langer dan 2 uur in een tuin staat en dit water afkomstig is uit het rioelstelsel.

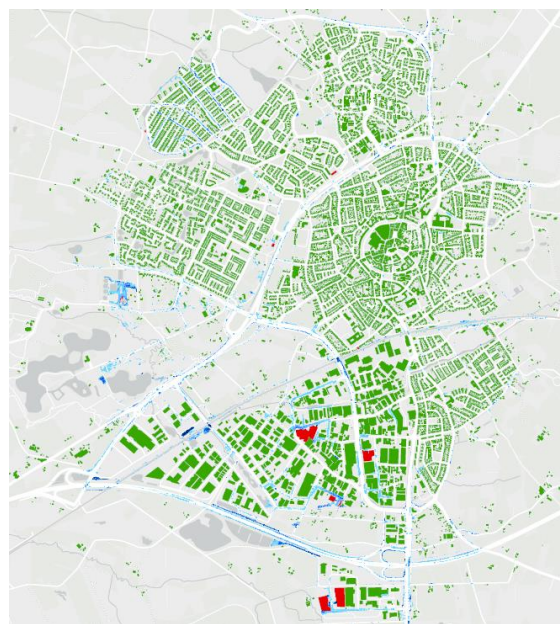

Gemeente Oldenzaal heeft zich de **norm** opgelegd dat er bij Bui 08 (een theoretische bui die gemiddeld eens in de 2 jaar voorkomt) slechts in beperkte mate water-op-sstraat voor mag komen en dat er bij deze bui géén sprake mag zijn van wateroverlast. We richten ons op het beperken van waterhinder en voorkómen van wateroverlast, waarbij te treffen maatregelen doelmatig moeten zijn. Oldenzaal zet ook de komende jaren in op het realiseren van een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte en verdergaande afkoppeling van verhard oppervlak met als doel wateroverlast ook bij zwaardere buien dan de norm-bui zo veel mogelijk te voorkomen. Daarbij hanteren we de tritsen:

- vasthouden – bergen – afvoeren (waterkwantiteit) en
- schoonhouden – scheiden – zuiveren (waterkwaliteit).

Dit houdt in dat in eerste instantie getracht wordt het (gebiedseigen) water zo lang mogelijk – daar waar het valt – vast te houden (infiltratie in de bodem), indien dit niet mogelijk is dient het (middels blauwe aders) afstromende regenwater lokaal te worden geborgen in vijvers en watergangen. Pas in de laatste instantie – wanneer noch vasthouden, noch bergen afdoende is – kan overwogen worden het water zo traag mogelijk af te voeren naar de omgeving.

In het kader van het **Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) Oldenzaal 2025** is het hydraulisch functioneren van het bestaande rioelstelsel doorgerekend. Uit de modelberekeningen blijkt dat het stelsel voldoet aan de norm. Er zijn slechts enkele locaties waar water-op-sstraat bij Bui08 kan leiden tot overlast. Nevenstaande figuur toont de omvang van het water-op-sstraat bij Bui08 en de risicopanden¹⁸ bij de betreffende norm-bui.

¹⁸ Een pand wordt beschouwd als een risicopand als er een waterdiepte van meer dan 10 cm tegen de gevel wordt berekend

Conclusies SSW Oldenzaal 2025 ten aanzien van het functioneren van het stelsel

“Uit de resultaten van de berekeningen kan worden geconcludeerd dat het stelsel van Oldenzaal goed functioneert. Bij Bui08 wordt slechts op enkele locaties (op het industriegebied) water-op-straat berekend. Een deel van het theoretische water-op-straat wordt vermoedelijk veroorzaakt doordat een aantal geknevelde putten ontbreekt. Het wordt zodoende aanbevolen om deze te inventariseren en te verwerken in het rekenmodel. Desalniettemin, is de geringe hoeveelheid water-op-straat (ten opzichte van het verleden), het gevolg van het structurele afkoppelen (middels de aanleg van blauwe aders) en wegnemen van hydraulische knelpunten.

Ook milieutechnisch functioneert het stelsel van Oldenzaal goed; de vuiluitworp is significant lager dan de basisinspanning. Dit is mede te danken aan de aanwezige (dynamische) berging in het stelsel en randvoorzieningen.

Klimaatverandering

Als gevolg van klimaatverandering zullen vaker extreme neerslaggebeurtenissen optreden. We anticiperen hierop en hebben de ambitie om wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen.

De **ambitie** ligt hoger dan de genoemde norm van Bui 08. Oldenzaal heeft de **ambitie** dat op termijn buien met een herhalingsstijd van eens in de 100 jaar¹⁹ niet leiden tot schade aan gebouwen en infrastructuur en eveneens niet leiden tot onbegaanbare wegen en uitval van vitale functies (Klimaatadaptatie strategie, conform de Landelijke Maatlat zie **bijlage 2**).

Geen waterschade tot en met een bui die 1x per 100 jaar voorkomt, vitale en kwetsbare functies blijven beschikbaar. Geen waterschade bij 0,2m waterdiepte op straat.

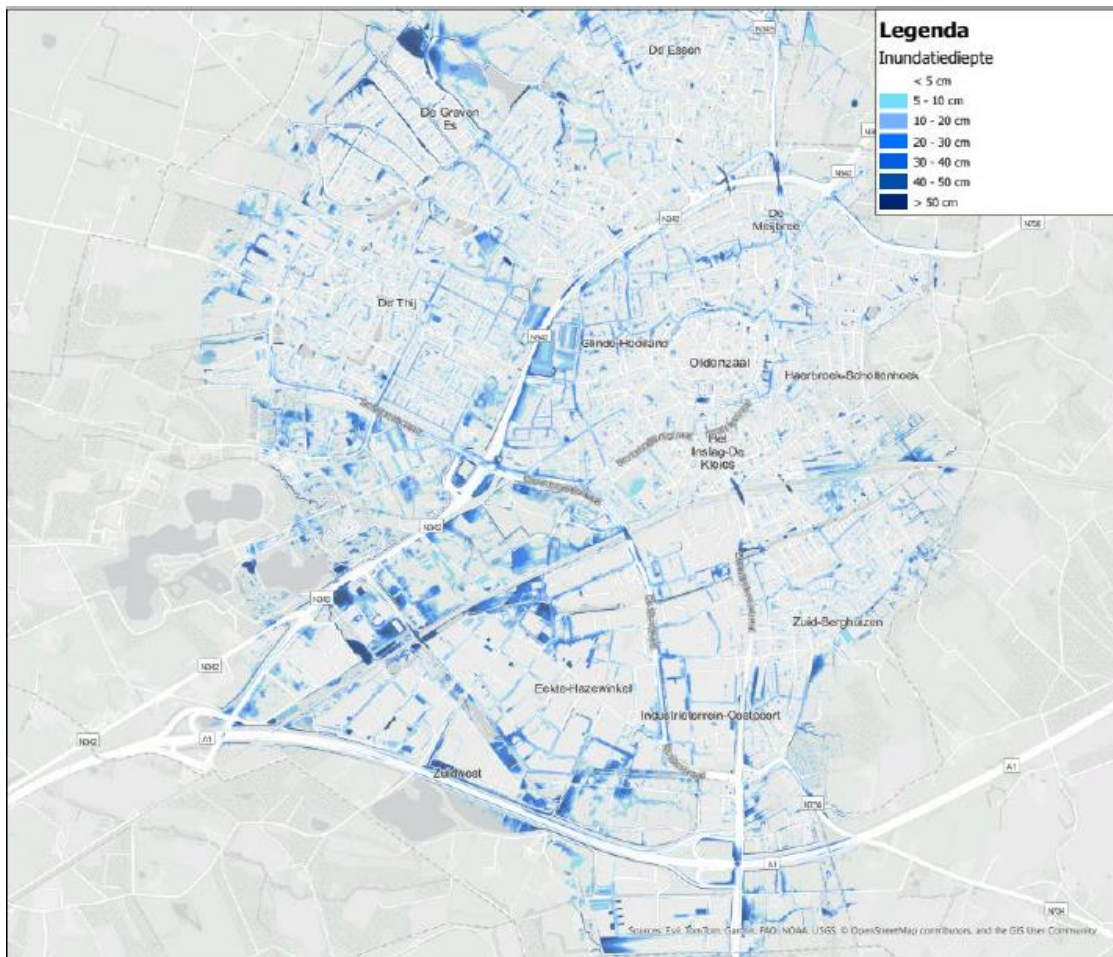
Hier toon je aan dat bij een nieuw gebouw of object voor buien t/m een herhalingsstijd van 1x per 100 jaar water op het maaiveld niet tot waterschade in het gebouw zelf leidt. De verwerking van de buien vindt plaats via infiltratie in de bodem, tijdelijke berging op het maaiveld, berging en afvoer in de riolering en in het watersysteem.

Hier toon je aan dat het vloerpeil van nieuwe gebouwen 0,2m hoger ligt dan het laagste punt van de rijbaan in de straat ter plaatse

Om deze ambitie te realiseren zijn grootschalige en ingrijpende investeringen benodigd, niet alleen aan de riolering, maar vooral ook in de openbare ruimte (wegprofielen, berging op maaiveld). We werken al hard aan een klimaatadaptieve inrichting van de stad. Zowel vanuit financieel oogpunt als uit praktisch oogpunt is het niet realistisch om te verwachten dat de ambitie in enkele jaren gerealiseerd wordt. We maken werk met werk (meekoppelkansen benutten, hetgeen wordt uitgewerkt in het meerjaren uitvoeringsprogramma (MJUP)), werken integraal (zoals wijkverbeterplan Glinde-Hooiland) en gebiedsgericht (zoals het Singelpark) en hanteren doelmatigheid als prioriteit. Gemeenten hebben tot 2050 de tijd om de openbare ruimte klimaatbestendig in te richten. Voor de projecten die we in dit kader uitvoeren wordt verwezen naar **bijlage 10**.

¹⁹ Klimaatstresstest bui voor hydraulische berekeningen van 70 mm in 1 uur.

Onderstaande figuur toont de locaties en omvang van water-op-sstraat bij een klimaatbui van 70 mm in 1 uur die theoretisch eens in de 100 jaar voorkomt.

Figuur 5-1 Water-op-sstraat bij klimaatbui (70 mm in 1 uur), bron Systeemoverzicht Stedelijk Water Oldenzaal 2025

Ontwerpprincipes

Om te anticiperen op zwaardere buien en in 2050 een vergelijkbaar beschermingsniveau te bieden (en daarmee onze ambitie te realiseren) houden wij de volgende (ontwerp)principes aan:

- Nieuwe riolering wordt ontworpen op Bui09 van Kennisbank Stedelijk Water, Stichting RIONED. Bij deze bui mag geen water-op-sstraat optreden.
- Bij Bui08 is de waakhoogte²⁰ ten minste 20 centimeter.
- In situaties waarbij de riolering functioneel door nog zwaardere buien niet meer voldoet dient de maaiveldinrichting van de openbare ruimte de bergings- en afvoerfunctie van de riolering over te nemen. Er mag in deze situaties geen afwenteling plaatsvinden op de omliggende percelen. Op deze wijze moet Bui10²¹ zonder afwenteling verwerkt kunnen worden.
- Inzichtelijk gemaakt moet worden dat wateroverlast voorkomen wordt bij extreme buien. Hiervoor moet een bui met een (huidige) herhalingstijd van eens per 100 jaar (70 mm in één uur) doorgerekend worden en mag deze gebeurtenis niet leiden tot wateroverlast (geen schade).

²⁰ Verticale afstand tussen waterstand in de riolering en het putdeksel (waterstand onder putdeksel)

²¹ Bui10 heeft een totale omvang van 35,7 mm in 45 minuten. Maximale intensiteit bedraagt 75 mm/h gedurende 10 minuten

- Tevens toetst het waterschap of de ontwikkeling niet leidt tot afwenteling. Indien het een ontwikkeling betreft waarbij de watertoets (weging van het waterbelang) doorlopen moet worden, dient eveneens te worden voldaan aan de eisen die daarin gesteld zijn, zie het kader op pagina 43.

Bij bestaande riolering wordt niet standaard gedimensioneerd op Bui09. De afweging in hoeverre de riolering zwaarder gedimensioneerd kan worden of in hoeverre berging op of afvoer over maaiveld doelmatig is, is maatwerk. Hierbij wordt het effect op de rioolafvoer van andere locaties en het watersysteem ook afgewogen.

Bij Bui10 mag in 2D-modelberekeningen in Oldenzaal geen hemelwater via maaiveld of vanuit de riolering naar particuliere terreinen stromen. Doel hiervan is het voorkomen van schade op particulier terrein.

Blauwe aders worden ontworpen op het verwerken van minimaal Bui10, maar bij voorkeur een bui die theoretisch eens in de 10 jaar voorkomt op basis van de huidige neerslagstatistiek (composietbui); de riolering moet deze bui kunnen verwerken zonder overlast. Het effect bij zwaardere buien wordt inzichtelijk gemaakt. Doel is verbetering van de huidige situatie; het is in bestaand stedelijk gebied niet altijd mogelijk om een klimaatbestendige situatie te creëren wanneer de aanpak van de openbare ruimte geen onderdeel uitmaakt van de scope. Om schade bij nog zwaardere buien te voorkomen is de inrichting van het maaiveld c.q. de openbare ruimte voor (tijdelijke) waterberging belangrijk. Niet al het hemelwater kan ingezameld en afgevoerd worden middels buizen.

Gemeentelijk hemelwaterbeleid - waterberging bij nieuwbouw

De taakopvatting van de hemelwaterzorgplicht van gemeente Oldenzaal is als volgt: De **eigenaar** van het terrein waarop het hemelwater valt is primair verantwoordelijk voor de afvoer van het hemelwater²². Het hemelwater wordt afgevoerd naar het oppervlaktewater of wordt in de bodem geïnfiltreerd. Uitgangspunt hierbij is dat hemelwater schoon is. Met name in gebieden waar drukriolering aanwezig is en in (recent gebouwde) wijken mag hemelwater niet op het vuilwaterriool afgevoerd worden. Uitzondering is **bestaand gebied** waar de gemeente zorgt voor de afvoer en verwerking van hemelwater.

Verantwoordelijkheden perceeleigenaar

- Perceeleigenaar is primair verantwoordelijk voor het verwerken van hemelwater op eigen terrein.
- Pas als de perceeleigenaar het hemelwater redelijkerwijs niet zelf kan verwerken, treedt de zorgplicht voor de gemeente in werking.
- In gescheiden gerioleerde wijken en bij nieuwbouw zal de particulier het hemelwater gescheiden van het afvalwater moeten aanbieden.
- In drukrioleringsgebieden en bij gebruik van een IBA dient de particulier het hemelwater zelf en op zijn eigen perceel te verwerken.

Omdat Oldenzaal op de flanken van een stuwwal gelegen is, is waterberging extra belangrijk voor de verwerking van hemelwater. Zonder berging zal het hemelwater snel omlaag stromen en bij lager gelegen gebieden problemen kunnen veroorzaken. De strategie is er op gericht dat op vele plekken een deel van het hemelwater wordt vast gehouden. We richten ons met name op nieuwbouw, herbouw en uitbreiding, omdat dit een natuurlijk moment is waarop waterberging meegenomen kan worden in een ontwerp.

Zoals in dit hoofdstuk al beschreven, dient de hoeveelheid waterberging toe te nemen om zwaardere buien te kunnen verwerken zonder dat deze leiden tot wateroverlast. Het gevolg is een hogere verplichte bergingseis. We maken nog wel een uitzondering voor 'kleine' ontwikkelingen. Hier passen we een geringere verplichting toe, omdat het de verwachting is dat hier minder eenvoudig ruimte vrij te maken is voor waterberging.

²² <https://www.infomil.nl/onderwerpen/lucht-water/handboek-water/activiteiten/lozen-afvloeiend/zorgplicht/>

Rekening houdend met de omschreven uitgangspunten is het gemeentelijk hemelwaterbeleid als volgt:

Drukriolering: in gebieden met drukriolering (meestal buitengebied) zamelt de gemeente Oldenzaal géén hemelwater in. De particulier verwerkt bij voorkeur het hemelwater op eigen terrein of voert het hemelwater (liefst vertraagd) af naar oppervlaktewater. Het hemelwater mag niet worden aangesloten op de drukriolering.

Waterberging bij nieuwbouw: bij nieuwbouw moet de ontwikkelaar/eigenaar het hemelwater binnen de grenzen van het plangebied verwerken, dit kan middels infiltratie- of retentievoorzieningen én binnen de perceelgrenzen van de individuele kavels. Nieuwbouw is gedefinieerd als nieuwbouw, herbouw of uitbreiding van bestaande bebouwing. De bergings- of infiltratievoorziening dient minimaal een berging van **60 millimeter** (60 liter per m² verhard oppervlak) te hebben. De exacte regels en eisen zijn afhankelijk van de omvang van het perceel en of het een private of gemeentelijke grondexploitatie betreft en zijn verankerd in de Hemelwaterverordening gemeente Oldenzaal 2023²³. In **bijlage 6** is een vereenvoudigde schematisatie opgenomen van de bergingseisen in de verschillende situaties. Op termijn worden de regels geborgd in het omgevingsplan.

Bouwpeil bij verbouw en nieuwbouw

Het bouwpeil is van belang voor de waterhuishouding binnen de gemeente omdat het bouwpeil invloed heeft op de ontwateringsdiepte en op de gevoeligheid van gebouwen voor waterschade als er bij hevige neerslag water-op-straat komt te staan. Door het voorschrijven van een minimaal bouwpeil, kan de gewenste ontwateringsdiepte gerealiseerd en in stand gehouden worden en wordt de kans op schade door water-op-straat beperkt.

Met het oog op het beperken van wateroverlast wordt bij nieuwbouw of vernieuwbouw van een gebouw de begane grondvloer van het gebouw ten minste 20 cm boven straatpeil gebouwd.

5.3 Grondwatertaak

In de omgevingswet zijn de taken van gemeenten, waterschappen en provincies gespecificeerd en toebedeeld, waaronder ook een grondwatertaak (voorheen grondwaterzorgplicht in de Waterwet). De grondwatertaak houdt in dat de gemeente maatregelen moet treffen in openbaar gebied om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is. De gemeentelijke grondwatertaak geldt alleen voor maatregelen die niet tot de verantwoordelijkheid van een particulier, het waterschap of de provincie behoren (Omgevingswet, artikel 2.16 lid 1a-2).

Belangrijk om te weten is dat grondwater in de Omgevingswet en oudere wetgeving als een gemeenschappelijk goed wordt beschouwd. Grondwater is dus niet in particulier eigendom of in eigendom van de overheid. De taken die aan de overheid zijn toebedeeld zijn met name gericht om ervoor te zorgen dat een goede kwaliteit en kwantiteit van grondwater is geborgd. Dit is ook de reden dat er door overheden regels worden opgesteld voor bijvoorbeeld het onttrekken van grondwater en/of het infiltreren van hemelwater.

De grondwatertaak betekent overigens niet dat de gemeente voor een bepaalde grondwaterstand zorgt. Grondwaterstanden fluctueren immers van nature. In een natte winter staat de grondwaterstand hoger dan in een droge zomer. Een belangrijk aspect om de grondwatertaak te concretiseren is door invulling te geven aan 'structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand' en 'doelmatigheid van maatregelen'.

²³ Naam en link: Verordening van de raad van de gemeente Oldenzaal houdende bepalingen over het verwerken van hemelwater bij nieuwbouw (Hemelwaterverordening gemeente Oldenzaal 2023): <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR709202/1>

In paragraaf 5.3.1 is opgenomen hoe door de gemeente Oldenzaal invulling is gegeven aan de grondwatertaak rond hoge grondwaterstanden (grondwateroverlast). Te lage grondwaterstanden kunnen leiden tot verdroging. In paragraaf 5.3.2 wordt hierop ingegaan.

5.3.1 Invulling grondwatertaak

De aanpak van grondwaterproblemen is maatwerk. Grondwaterproblemen kennen vaak meerdere oorzaken en oplossingen die sterk gevals- en gebiedsafankelijk zijn. Bovendien hebben particulieren, gemeenten, waterschappen en provincies ieder hun eigen verantwoordelijkheden bij het voorkomen en oplossen van problemen met grondwater. Het is daarom niet eenvoudig om te spreken over algemene maatregelen om grondwaterproblemen tegen te gaan.

De gemeentelijke grondwatertaak betreft: het in openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken en voor zover deze maatregelen doelmatig en een verantwoordelijkheid van de gemeente zijn.

Afbakening

Om de noodzaak te bepalen voor het treffen van maatregelen moet een aantal kaders worden vastgesteld. Hiervoor is antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Wat zijn nadelige gevolgen?
- Wat wordt verstaan onder structureel nadelige gevolgen?
- Wanneer zijn maatregelen doelmatig?
- Wie is waarvoor verantwoordelijk?

Nadelige gevolgen

Er wordt uitgegaan van nadelige gevolgen voor de bestemming als de grondwaterstand leidt tot één of meerdere van onderstaande situaties:

- Schade aan gebouwen, infrastructuur of groen;
- Risico's voor de volksgezondheid;
- En/ of het niet meer mogelijk zijn van de primaire functie (bijvoorbeeld: als een speelterrein zo drassig is dat er niet meer gespeeld kan worden).

Voorbeelden van nadelige gevolgen van grondwaterstanden bij woningen zijn optrekkend vocht door de muren in woonkamers met als gevolg schimmels op de muren en/of een te hoge luchtvochtigheid in de woonkamer (wat vervolgens weer kan leiden tot gezondheidsklachten). Grondwater in de kruipruimte bij nieuwbouwwoningen en waarbij eisen zijn gesteld aan de waterdichtheid van constructiedelen (het voormalige bouwbesluit en het besluit bouwwerken Leefomgeving artikel 3.64) worden bijvoorbeeld niet als een nadelig gevolg beschouwd.

Structureel nadelige gevolgen

De nadelige gevolgen van de grondwaterstand zijn structureel als de nadelige gevolgen:

- Wederkerend zijn (tenminste jaarlijks);
- Niet tijdelijk zijn (tenminste 3 jaar);
- Waarschijnlijk zullen aanhouden;
- En veroorzaakt zijn door structureel te hoge grondwaterstanden

Er is sprake van een structureel te hoge grondwaterstand als de grondwaterstand in de straten:

- ten minste 3 jaar,
- voor meer dan 10% van de tijd (ofwel 36 dagen per jaar),
- hoger is dan de streefwaarde van 0,7 m beneden maaiveld.

Om te bepalen of een grondwaterstand in 10% van de tijd hoger is dan 0,7 m beneden maaiveld wordt gebruik gemaakt van grondwaterstandmeetreeksen van het grondwatermeetnet van gemeente Oldenzaal en/of meetreeksen beschikbaar in het <https://www.dinoloket.nl/>. De gemeente gaat de meetreeksen vanaf medio 2026 inzichtelijk maken in het portaal van Twents waternet.

Van de meetreeksen waar minimaal 3 jaar recente grondwaterstandmeetreeksen beschikbaar zijn worden statistieken bepaald, waarbij de Representatieve Hoge Grondwaterstand (RHG) wordt gebruikt voor het toetsen aan de streefwaarde. De RHG is de 90 percentielwaarde van een reeks aan gemeten grondwaterstanden. Dat wil zeggen dat 10% van de metingen (36 dagen) een hogere waarde heeft dan de RHG.

Achtergrond Representatieve Hoge grondwaterstand (RHG)

De grondwaterstand heeft gedurende het jaar een golfvormig verloop met meestal in de winter de hoogste en in de zomer de laagste standen. De jaarlijkse variatie van de grondwaterstand op een locatie kan worden gekarakteriseerd door de gemiddeld hoogste (GHG) en laagste grondwaterstand (GLG). In Nederland werden grondwaterstanden in het verleden veelal 2 maal per maand gemeten (14e en 28e dag v/d maand). De drie hoogste (HG3) en de drie laagste (LG3) gemeten grondwaterstanden worden gemiddeld. De GHG en de GLG worden vervolgens bepaald door voor minstens 8 jaren de HG3, respectievelijk de LG3 te middelen. Aangezien de meetperiode van beschikbare meetreeksen nagenoeg nooit 8 jaar betreft en niet 24 maal per jaar, maar 365 maal per jaar de grondwaterstand wordt gemeten, kan formeel geen GHG en/of GLG worden afgeleid. Derhalve heeft gemeente Oldenzaal ervoor gekozen om een representatieve hoge grondwaterstand (RHG) te gebruiken. Als maat voor een representatieve hoge grondwaterstand wordt door de gemeente Oldenzaal het 90-percentiel van de meetwaarden in de gehele meetperiode gebruikt. Uiteengezet in de tijd betekent dit dat een RHG circa 36 dagen per jaar voor kan komen. Bij een theoretische doorvertaling naar de GHG en GLG zou deze definitie (10% x 24 waarden) de 2de hoogste (HG2) weergeven, waarmee het hanteren van deze definitie onzes inziens gerechtvaardigd en representatief is.

Doelmatigheid

Maatregelen worden als doelmatig gedefinieerd als:

- Deze effectief zijn (met de maatregelen worden de problemen voorkomen of aanzienlijk beperkt),
- én deze efficiënt zijn (geen alternatieven op de probleemlocatie die goedkoper of effectiever zijn),
- én de kosten van de maatregelen in verhouding staan tot de nadelige gevolgen.

Er dient dus een structureel grondwaterprobleem te zijn, dat tegen acceptabele kosten kan worden bestreden met maatregelen in de openbare ruimte. Als één enkele eigenaar wateroverlast ervaart dan is een maatregel op eigen terrein bijvoorbeeld altijd effectiever dan een maatregel in de openbare ruimte. In dat geval wordt een maatregel in de openbare ruimte niet doelmatig geacht. In beginsel neemt de gemeente daarom alleen maatregelen als deze in combinatie met andere projecten kunnen worden uitgevoerd (effectgericht werken) en meerdere percelen structureel nadelige gevolgen ervaren.

Verantwoordelijkheden

In de Omgevingswet zijn de taken en de daarmee samenhangende verantwoordelijkheden als volgt verdeeld:

- De perceel eigenaar is verantwoordelijk voor de ontwatering van zijn terrein en de bouwkundige staat van de gebouwen. Het uitvoeren van bouwtechnische en/of waterhuishoudkundige maatregelen om overlast door grondwater tegen te gaan is een taak van de perceel eigenaar.
- De eigenaar van een gebouw is op basis van het Besluit bouwwerken leefomgeving verantwoordelijk voor het waterdicht hebben en houden van (halfverdiepte) kelderruimtes en/of souterrains. De gemeente zal in dat kader nooit maatregelen treffen. Wie zijn kelder waterdicht wil hebben zal zelf bouwkundige maatregelen moeten treffen.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de ontwatering van openbaar terrein.
- De gemeente draagt zorg voor de eventuele aanleg en onderhoud van de benodigde verzamel- en transportleidingen voor hemelwater en stedelijk afvalwater in de openbare ruimte en de aansluitpunten voor de aan- of afvoer van het particulier terrein. Hierbij wordt opgemerkt dat de inzameling en het

transport van grondwater niet specifiek benoemd is in het takenpakket van de gemeente. Voor de afvoer van (overtollig) grondwater moet daarom altijd rekening gehouden worden met de voorkeursvolgorde conform Artikel 10.29a Wet milieubeheer. Ook in toelichtingen van de waterschapsverordening en het omgevingsplan van de gemeente wordt voor het lozen van grondwater verwezen naar deze voorkeursvolgorde:

- Voorkom onttrekking van grondwater
 - Voorkom (zoveel als mogelijk) de hoeveelheid te lozen water
 - Lozen in de bodem (retourneren / infiltreren)
 - Lozen op het oppervlaktewater dan wel hemelwaterriool
 - Lozen op het vuilwaterriool
- Het waterschap is verantwoordelijk voor de aan- en afvoer van water via leggerwatergangen²⁴. Zij heeft een afgeleide rol in het beheer van het ondiepe grondwater omdat zij via de streefpeilen in de watergangen de grondwaterstand in de nabije omgeving kan beïnvloeden.
 - De provincie is verantwoordelijk voor vergunningen voor grondwateronttrekking en infiltratie met het doel dit weer te onttrekken. Dit betreft alleen de onttrekkingen voor de drinkwatervoorziening, de industriële grondwateronttrekkingen groter dan 150 duizend kubieke meter per jaar en koude- en warmteopslag. Overige grondwateronttrekkingen vallen onder verantwoordelijkheid van de waterschappen.

Gemeente heeft de regie in bebouwd gebied

Geen enkele instantie is alleen verantwoordelijk en dus aansprakelijk voor de grondwaterstand. Bij structurele/wederkerende klachten in een wijk over de grondwaterstand maakt de gemeente een analyse van oorzaken, gevolgen en mogelijke maatregelen. De maatregelen bepaalt zij zo veel mogelijk in samenspraak met alle betrokken partijen. Maatregelen voor transport van overtollig grondwater in openbaar gebied komen voor rekening van de gemeente en kan zij bekostigen uit de rioolheffing. Bron: Stichting RIONED

Toelichting grondwater in kelders en kruipruimtes

Water in kelders ontstaat door een niet waterdichte constructie. De eigenaar van de kelder is verantwoordelijk voor de bouwtechnische staat van de kelder. Dit betekent dat de gemeente geen maatregelen neemt specifiek om water in kelders te voorkomen, zie onderstaand kader.

Waterdichtheid kelder

In artikel 3.64 (betreffende bestaande bouw) en artikel 4.118 (betreffende nieuwbouw) van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) zijn eisen gesteld aan de waterdichtheid van een kelder. Afhankelijk van de situatie zijn ze wel of niet van toepassing:

1. Als een kelder als verblijfsgebied (bijlage I van het Besluit bouwwerken leefomgeving) wordt gebruikt gelden de eisen wel. Een verblijfsruimte is een ruimte waar mensen regelmatig verblijven (bijv. een keuken, slaapkamer, of een beneden maaiveld gelegen badkamer, souterrain of winkelruimte). Hier ligt een duidelijke verantwoordelijkheid voor de particuliere eigenaar. Wie zijn kelder waterdicht wil hebben, zal zelf bouwkundige en/of waterhuishoudkundige maatregelen moeten treffen.
2. Als een kelder als opslagruimte of loze ruimte wordt gebruikt gelden deze eisen uit het Besluit bouwwerken leefomgeving niet. Water in de kelder kan dan dus voorkomen zonder dat dit wordt gezien als een bouwkundig gebrek. Als de eigenaar zo'n kelder waterdicht wil hebben, zal hij hiervoor zelf maatregelen moeten nemen.

Water in kruipruimtes kan het gevolg zijn van (te) hoge grondwaterstanden, maar kan ook het gevolg zijn van (te) diepe kruipruimtes. De gemeente neemt mogelijk wel maatregelen tegen water in kruipruimtes indien sprake is van nadelige gevolgen in de woning (gezondheidsrisico's), er sprake is van een structureel te hoge grondwaterstand en de kruipruimte niet dieper is dan 0,9 m – vloerpeil.

²⁴ Grondeigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van niet-leggerwatergangen, zoals sloten. Dat kunnen zowel gemeente als particulieren zijn, zie paragraaf 5.4.1

De volgende vier aspecten staan centraal bij de invulling van de grondwatertaak:

1. Voorkomen van grondwateroverlast;
2. Beperken van grondwateroverlast;
3. Informeren van inwoners en bedrijven;
4. Kennisontwikkeling.

Onderstaand zijn deze aspecten nader uitgewerkt.

1. Voorkomen van grondwateroverlast

Vanuit de initiatieffase (weging waterbelang) en vanuit de exploitatieregels in het omgevingsplan (artikel 12.5 omgevingswet) en bouwvoorschriften (omgevingsvergunning) wordt bij de inrichting van de openbare ruimte rekening gehouden met grondwaterstanden bij nieuwbouw, herontwikkeling en nieuwe aan de grond gegeven functies. Ter voorkoming van grondwateroverlast streeft de gemeente er naar om te voldoen aan de streefwaarden voor de ontwateringsdiepten uit onderstaande tabel. Bij een structureel geringere ontwateringsdiepte dan deze streefwaarden is de kans groter dat overlast/ schade kan ontstaan.

De ontwateringsdiepte is het verschil in hoogte tussen het maaiveld en de maximaal optredende grondwaterstand.

Tabel 1 Streefwaarden ontwateringsdiepten (Representatieve Hoge Grondwaterstanden) in relatie tot gebruik

Type	Ontwateringsdiepte RHG-waarden
Woningen met kruipruimte	0,7 m beneden maaiveld ~ 0,9 m onder vloerpeil
Woningen zonder kruipruimte	0,5 m beneden maaiveld ~ 0,7 m onder vloerpeil
Tuinen en openbare groenvoorzieningen	0,5 m beneden maaiveld
Wegen en leidingstroken	0,7 m beneden kruin weg

Indien niet aan de ontwateringsdiepte wordt voldaan heeft de gemeente de volgende voorkeursvolgorde voor maatregelen: 1. ophogen bouwgrond, 2. aanbrengen extra open water, 3. drainage met nieuw te graven open waterlopen. Additioneel kan kruipruimteloos bouwen een optie zijn.

2. Beperken van grondwateroverlast

In het bestaande bebouwde gebied zijn dezelfde streefwaarden voor de ontwatering van toepassing als bij nieuwbouw (zie tabel 1). Indien alle criteria voor structurele nadelige gevolgen van toepassing zijn gaat de gemeente een onderzoek uitvoeren naar de oorzaken, gevolgen en mogelijke maatregelen. Dit geldt ook als de structurele problemen zich op particulier terrein voordoen, maar deze met doelmatige maatregelen op openbaar gemeentelijk gebied verholpen kunnen worden. Maatregelen kunnen inhouden dat de gemeente in sommige gebieden zorgt voor het inzamelen en verwerken van grondwater dat door particulieren wordt aangeboden, zoals het afvoeren van drainagewater. Maar in alle gevallen blijven perceeleigenaren zelf verantwoordelijk voor het grondwater en maatregelen op het eigen perceel.

Bij het beperken van grondwateroverlast neemt de gemeente een reactieve houding aan. Indien grondwateroverlast voorkomt omdat bij een nieuwbouwsituatie (na 1992, inwerkingtreding van het Bouwbesluit) niet met de streefwaarden voor ontwateringsdiepten is gewerkt, is de gemeente zeer terughoudend in haar betrokkenheid bij de grondwateroverlast.

In principe wordt drainagewater dat geloosd wordt door particulieren/ bedrijven, dan wel afkomstig is van het gemeentelijk drainagestelsel, aangesloten op oppervlaktewater, het IT-riool of het regenwaterriool. Aansluiting van drainage op het vuilwaterriool of gemengd riool is enkel toegestaan indien er geen andere doelmatige manier van lozing mogelijk is. Particulieren en bedrijven dienen dit aan te tonen en vooraf toestemming te verkrijgen van de gemeente. Daarnaast is voor het aanleggen en in stand houden van drainagemiddelen conform de Waterschapsverordening, [afdeling 2.10](#) een omgevingsvergunning bij Waterschap Vechtstromen nodig.

3. Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven

De gemeente informeert haar inwoners over de watertaken en particuliere verantwoordelijkheden. Informatieverstrekking vindt plaats via de website van de gemeente en Twents waternet: <https://grondwater.webscada.nl/twentswatanet/>.

Informatie over grondwaterstanden kan via <https://www.dinoloket.nl/> en/of het <https://www.broloket.nl/> verkregen worden.

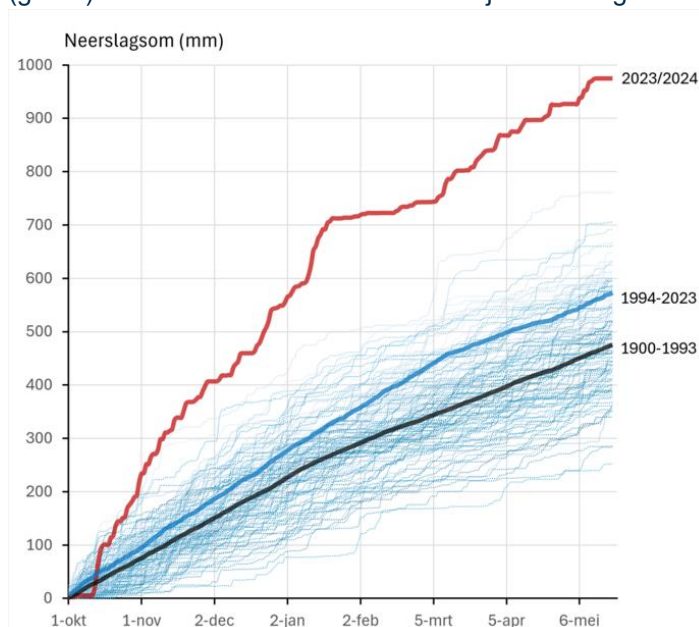
4. Kennisontwikkeling

De gemeente heeft al meerdere jaren een grondwatermeetnet. Om meer inzicht te krijgen in het grondwatersysteem worden op basis van meetgegevens van het meetnet grondwater rapportages opgesteld. Van de circa 50 (al dan niet tijdelijke) peilbuizen worden de waterstanden bemeaten. Van het permanente deel beslaat de tijdreeks inmiddels circa 15 jaargangen.

Door de onregelmatige bodemopbouw (en het hellende gebied) in de gemeente Oldenzaal is de representativiteit van een grondwaterstandsmeetpunt op grotere afstand van dat punt beperkt. Door kennis te verzamelen over de (grillige) bodemopbouw in Oldenzaal kunnen grondwaterstanden worden doorvertaald naar gebieden waar geen grondwaterstanden worden gemeten.

Meldingen

Grondwateroverlast is een groot probleem (in heel Nederland) en kan ook in heel de gemeente Oldenzaal voorkomen. De afgelopen jaren was er sprake van individuele meldingen op perceelniveau, met name gedurende het extreem natte najaar van 2023 en winter/ voorjaar van 2024 (zie figuren 3-3 en 3-4). Het betrof veelal water in kelders als gevolg van lekkende vloeren en muren en in kruipruimtes als gevolg van storende grondlagen op de percelen. Sporadisch bleek in woningen sprake van lekkende leidingen van drinkwater, hemelwater en/of afvalwater, waardoor overlast is ontstaan. Meldingen van (grond)wateroverlast worden daarom altijd door de gemeente behandeld (zie ook 'waterloket').

Figuur 5-2 Neerslagsom oktober – mei. 2023/2024 uitgezet tegen periode 1900-1993 en 1994-2023

‘Waterloket’

De gemeente neemt voor het ondiepe grondwater een regiefunctie op zich (loketfunctie) en is aanspreekpunt voor bewoners en bedrijven betreffende grondwaterproblematiek en vragen over het grondwater. Bij meldingen onderzoekt de gemeente de situatie, achterhaalt de (vermoedelijke) oorzaak en bekijkt of er doelmatige maatregelen mogelijk zijn. Maatregelen bepaalt de gemeente zo veel mogelijk in samenspraak met alle betrokken partijen.

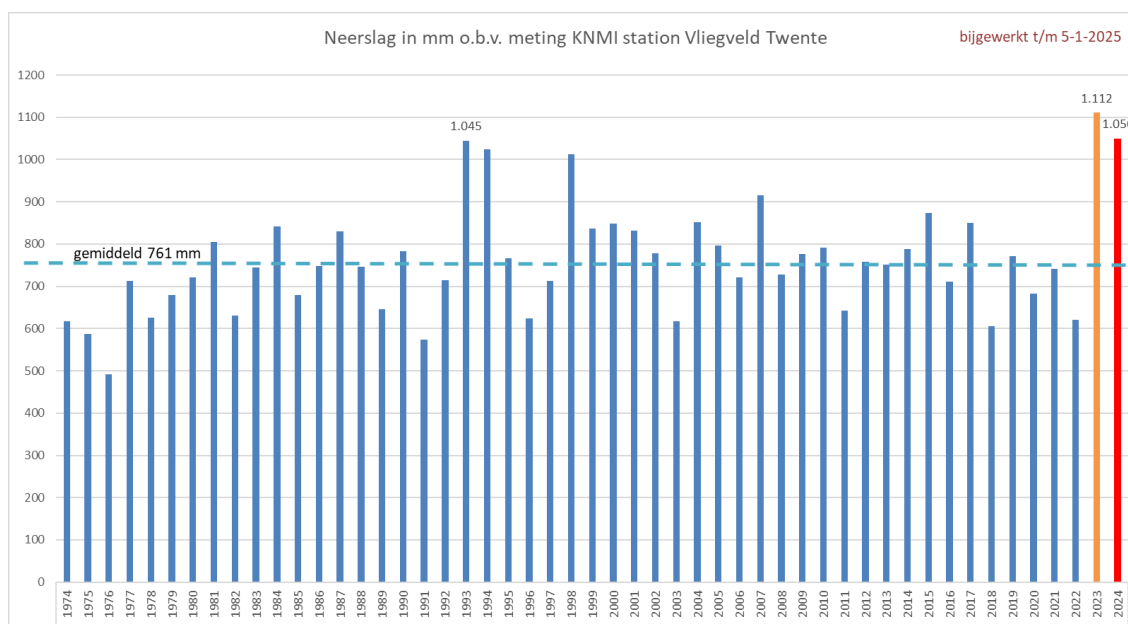
De gemeente is al sinds jaren het aanspreek- en informatiepunt voor haar inwoners. Onderstaand is beschreven hoe de gemeente daar invulling aan geeft ten aanzien van watergerelateerde vragen.

De gemeente heeft drie functies ten aanzien van haar loketfunctie “water”.

1. De gemeente is het aanspreekpunt wat betreft riolering en (grond)water binnen de bebouwde kom. Bij elke gemeente moet een mogelijkheid bestaan om vragen of klachten over dit onderwerp te melden. Inwoners van de gemeente die bellen met watergerelateerde vragen worden te woord gestaan door de frontoffice (telefonisch) of medewerker bij de balie. Indien de frontoffice de vragen niet kan beantwoorden wordt de backoffice (specialist) ingeschakeld.
2. De gemeente vervult de frontoffice voor de aanvraag van een Omgevingsvergunning water. Iedere aanvrager kan bij de gemeente terecht, ongeacht of de gemeente bevoegd gezag is voor deze vergunning. De gemeente draagt zorg voor het doorsturen van de aanvraag of melding naar het desbetreffende bevoegd gezag (Rijkswaterstaat, provincie of waterschap).
3. Indien zich overlast voordoet met grondwater, hemelwater en/of afvalwater wordt getracht de oorzaak en omvang inzichtelijk te krijgen. Hiervoor wordt gebruikt gemaakt van onder andere veldinspecties en -controles van de riolering, grondwaterstandsmetingen en – interpolaties, modelberekeningen (bijvoorbeeld water-op-straat kaarten), rioolberekeningen etc.

5.3.2 Verdroging

De nadelige gevolgen in de gemeente gaan voornamelijk over verdrogings schade aan bomen en groen, maar kunnen in theorie ook ten grondslag liggen aan problemen met (ongelijkmatige) zettingen en scheurvorming. Deze droogteschade treedt op in zeer droge jaren (bijvoorbeeld 2018, 1991 en 1976) en/of langdurig aaneengesloten droge periodes zonder neerslag.

Figuur 5-3 Jaarlijkse neerslag KNMI meetstation vliegenveld Twente

De gemeente kan in droge tijden het grondwaterpeil niet verhogen. Er is dan immers geen regenwater beschikbaar en er zijn geen permanent watervoerende beken in de nabijheid. De aanpak om verdroging tegen te gaan verschilt daarom wezenlijk van de aanpak van grondwateroverlast.

De gemeente conformeert zich aan Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON). ZON richt zich op het aanpakken van droogteproblematiek door middel van onderzoek, maatregelen en investeringen om een klimaatbestendig en robuust watersysteem te creëren. ZON werkt samen met regionale partners onder het Deltaprogramma Zoetwater om watertekorten te voorkomen en beter om te gaan met extreem weer. De nadruk bij waterbeheer en landgebruik komt meer te liggen op het vasthouden en vertraagd afvoeren van water. Dit betekent een nieuwe balans tussen het vasthouden en het afvoeren van water om schade door droogte en wateroverlast te minimaliseren.

In het bebouwde gebied is sprake van veel verhard oppervlak. Hierdoor kan in het bebouwde gebied meer verdroging optreden omdat het regenwater deels via de riolering wordt afgevoerd in plaats van dat het infiltreert in de bodem. De grondwateraanvulling door infiltrerend regenwater is dan ook minder dan in het buitengebied. De gemeente zet daarom in op:

- het continueren van het afkoppelen van het verhard oppervlak van de riolering en het infiltreren van hemelwater in de bodem;
- het vervangen van verharding door groen.

Hierdoor wordt de sponswerking van de bodem vergroot en verdrogingsproblemen verminderd: Oldenzaal als **sponsstad**. Door meer te infiltreren en te vergroenen gaan de grondwaterstanden in de winter wel omhoog. Dit mag natuurlijk niet leiden tot grondwateroverlast. Bij de voorbereiding van deze projecten wordt daarom altijd een zorgvuldige afweging van de effecten van deze ingrepen gemaakt. Hierbij wordt onderzocht en getoetst of mogelijk negatieve effecten op grondwaterafhankelijke belangen (waaronder ontwatering bij woningen) kunnen ontstaan. Afhankelijk van het resultaat kunnen dan mitigerende maatregelen worden overwogen (bijvoorbeeld infiltratie gecombineerd met grondwaterregulering van grondwaterstanden boven RHG niveau).

De gemeente werkt in het buitengebied samen met partijen die de grondwaterstand (kunnen) beïnvloeden, zoals provincie, waterschap en Vitens, om een integrale aanpak te waarborgen en de gevolgen van verdroging te minimaliseren.

5.4 Oppervlaktewater en drinkwater

5.4.1 Oppervlaktewater

We streven naar een gezonde én aantrekkelijke leefomgeving, daar hoort een ecologisch gezond en natuurlijk (grond)watersysteem bij.

Om dit te bereiken beheren we de afvalwaterketen doelmatig en beperken we de emissie vanuit de afvalwaterketen op het oppervlaktewater zoveel als mogelijk.

We staan open voor het koppelen van onze riool gerelateerde ingrepen aan waterkwaliteitsdoelen, het vergroten van de sponswerking van de bodem en andere gebiedsfuncties, zoals landbouw, natuur en recreatie. Als voorbeeld: de realisatie van een gescheiden rioolstelsel met afkoppeling van verhard oppervlak en infiltratie van hemelwater in het kader van tegengaan van wateroverlast, draagt als positief bijeffect bij aan een verbetering van de waterkwaliteit en aan vermindering van verdroging.

Bij meldingen over een slechte waterkwaliteit, onderzoeken wij het aandeel van de riolering daaraan, voordat eventueel maatregelen getroffen worden. Wij sturen niet enkel op emissie, maar op kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater.

Relatie droogte en oppervlaktewater

Als gevolg van klimaatverandering zullen er naar verwachting vaker langere perioden van droogte voorkomen in Nederland. In stedelijk gebied heeft dit een dalende grondwaterstand tot gevolg. Het peilbeheer van het oppervlaktewater is in handen van het waterschap. De grondwaterstand kan beïnvloed worden door de oppervlaktewaterstand. Maar ook wij als gemeente en inwoners kunnen ons steentje bijdragen aan het tegengaan van verdroging door zo min mogelijk oppervlak te verharderen (ook ontharden en de aanleg van groen) en het hemelwater zo veel mogelijk lokaal vast te houden en te infiltreren.

Genoemde maatregelen worden in Oldenzaal al getroffen met het oog op het reduceren van het risico op wateroverlast tijdens extreme neerslag. Het tegengaan van verdroging is een neveneffect dat in het kader van de toenemende droogteproblematiek steeds belangrijker wordt. Een van de mogelijke gevolgen van dalende grondwaterstanden is zettingen van het maaiveld, waardoor (ongelijke) verzakkingen en scheuren kunnen ontstaan.

De waterkwaliteit van oppervlaktewater is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van het waterschap en daarmee geen specifieke watertaak van de gemeente. Echter speelt de gemeente ook een belangrijke rol om samen een ecologisch gezond watersysteem te behouden. Als eigenaar van gronden langs watergangen in de openbare ruimte kan een gemeente wél onderhoudsplichtig zijn. Ook raakt waterkwaliteit aan de kwaliteit en het gebruik van de fysieke leefomgeving, waar de gemeente verschillende taken in heeft. Het toenemende gebruik van oppervlaktewater als recreatiewater (o.a. zwemmen en varen) stelt eisen aan de waterkwaliteit. Daarover zal een gemeente met de waterkwaliteitsbeheerder afspraken maken: welke waterkwaliteit streven we na en wat is daarvoor nodig?

In Oldenzaal komt het voor dat de beken in droge zomers droogvallen. Aan de andere kant dringt bij zware neerslag veel water van de stuwwal via het oppervlaktewater de stad in en veroorzaakt daar wateroverlast. Dit vraagt om een goede afweging en adequate (waterbergende) maatregelen op of in de nabijheid van de stuwwal. De gemeente onderzoekt dit samen met de gemeenten in Noordoost Twente en verwacht hierin een coördinerende rol van het waterschap (zie ook paragraaf 3.3.1).

Voor een klein deel van het oppervlaktewater binnen de gemeentegrenzen is de gemeente verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud. De kosten voor het onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie en worden betaald uit de rioolheffing.

In Oldenzaal speelt (oppervlakte)water een belangrijke rol in het straatbeeld; watergangen en andere oppervlaktewateren hebben een belangrijke rol in het creëren van groenblauwe longen en structuren. Deze watergangen lopen door in het buitengebied waar het verweven is met de natuur. We streven ernaar dat dit een ecologisch gezond en natuurlijk watersysteem is. Om dit te bereiken beheren we de afvalwaterketen doelmatig en beperken we de emissie vanuit de afvalwaterketen op het oppervlaktewater zoveel als mogelijk.

5.4.2 Zwemwater

Oldenzaal kent één locatie met officieel zwemwater, te weten de zwembijvers (strand 1, 2 en 3) van recreatieplas Het Hulsbeek dat beheerd wordt door Recreatieschap Twente. Provincie Overijssel is bevoegd gezag. Waterschap Vechtstromen controleert de zwemwaterkwaliteit (metingen conform de zwemwaterrichtlijn) gedurende het badseizoen dat loopt van 1 mei tot 1 oktober. Dit betekent dat de locatie minimaal iedere vier weken wordt bemonsterd bij een goede of uitstekende zwemwaterkwaliteit, en minimaal iedere twee weken bij een slechte of aanvaardbare zwemwaterkwaliteit.

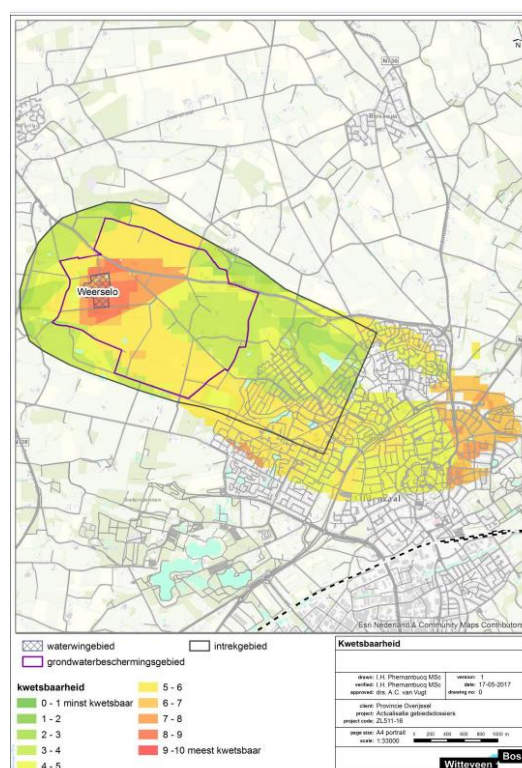
Overig water binnen de gemeentegrenzen betreft derhalve geen officieel zwemwater. Het is niet verboden om te recreëren in of om het water of om pootje te baden of te zwemmen, dit is echter op eigen risico en de kwaliteit van het water wordt niet actief gemonitord. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat er na een flinke

We informeren onze inwoners periodiek over zwemmen of spelen in natuurwater (niet officieel zwemwater) waarop riooloverstorten kunnen lozen en/of andere verontreinigingsbronnen aanwezig kunnen zijn.

Een deel van het noordwestelijk bebouwd gebied van de gemeente is gelegen in binnen het intrekgebied van een drinkwaterwinning van Vitens, het betreft de winning Weerselo. Dit betekent dat een deel van onze gemeente in gebied ligt van waaruit de drinkwatervoorziening wordt aangevuld met hemel- en grondwater. Water dat in onze gemeente infiltreert zal na enkele tientallen tot honderd jaar gewonnen worden in Weerselo. Het is daarom erg belangrijk om er voor te zorgen dat dit water zo min mogelijk verontreiniging bevat.

Wij ondervangen de belangrijkste potentiële risico's door:

- bij het afkoppelen en infiltratie rekening te houden met het drinkwaterbelang (conform Omgevingsverordening). Dit geldt eveneens voor de aanleg en reconstructie van doorgaande wegen in grondwaterbeschermingsgebied;
- normale reguliere inspectie van gemeentelijke riolering uit te voeren, waarbij in de prioritering rekening wordt gehouden met de ligging ten opzichte van het grondwaterbeschermingsgebied;
- volgens een gebruikelijke frequentie adequaat inspecties uit te voeren, alsmede toezicht en handhaving op aanleg, onderhoud en beheer van riolering en IBA's op privéterrein, waaronder recreatieparken;
- de NEN 3650 (NEN voor buisleidingsystemen) bij nieuwe aanleg en beheer van riolering in grondwaterbeschermingsgebied (waaronder minimaal een dichtheidsbeproeving direct na aanleg) adequaat toe te passen;
- vervangen of repareren (relinen) volgens normaal beheer;
- het zodanig aanleggen van afkoppelvoorzieningen (indien mogelijk) dat foute aansluitingen vanzelf naar voren komen door een deel van het hemelwaterstelsel bovengronds aan te leggen;
- het vastleggen van en inzicht hebben in de ligging van hemelwaterriolering en infiltratievoorzieningen zodat bij calamiteiten duidelijk is of en waar het verontreinigde water infiltreert in de ondergrond;
- opsporen en verhelpen foutaansluitingen in nieuwe afkoppelprojecten en het periodiek opsporen en verhelpen foutaansluitingen in bestaande stelsels.

Figuur 5-4 Grondwaterbeschermingsgebied Weerselo – gebiedsdossier Overijssel

- monitoring bij inspectieputten;
- periodieke voorlichting over het juist gebruik van IBA's en regulier toezicht en handhaving op het functioneren van IBA's (effluentcontrole).

Waterbeschikbaarheid

De waterbeschikbaarheid in onder andere Twente staat onder druk. Dit is de afgelopen jaren met een aantal droge zomers een actueel en acuut onderwerp geworden. Om alle (nieuwe) huishoudens van drinkwater te kunnen blijven voorzien moet water bespaard en hergebruikt worden.

Vitens toetst zakelijke drinkwateraanvragen voor aansluiting voortaan op de wettelijke noodzaak om water van drinkwaterkwaliteit in het bedrijfsproces te gebruiken én op de bijdrage die een bedrijf met haar product, dienst of toepassing bij de eindgebruiker levert aan het bevorderen van waterbesparing.

Oldenzaal zet naast de trits van vasthouden, bergen en afvoeren ook in op waterbesparing en benutting. Op de gemeentelijke website wordt aandacht besteed aan waterbesparing en is een verwijzing naar de website van Vitens aangebracht ([link water besparen](#))²⁵. Daarnaast onder andere door het hergebruik van regenwater te stimuleren en dit te subsidiëren en subsidies te verstrekken voor andere watergerelateerde maatregelen. Bij nieuwe ontwikkelingen wegen we initiatieven af. Daarbij kan gedacht worden aan het gebruik van regenwater voor het doorspoelen van het toilet. De verschillende maatregelen waarvoor subsidie aangevraagd kan worden zijn vermeld op de website van de gemeente: [link naar Groenblauwe Tuinsubsidie](#)²⁶

Om de waterreserves niet onnodig uit te putten wordt tevens aan aanvulling bijgedragen door verhard oppervlak af te koppelen (zelf en door particulieren) en het water lokaal te infiltreren:

We werken aan een klimaatbestendig en waterrobuuste gemeente door neerslag vast te houden waar het valt en de sponswerking van de bodem te vergroten. Daarbij hanteren we **binnen bestaand stedelijk gebied** de volgende principes:

- Inzetten op het scheiden (bij de bron) van hemelwater en vuil water en daar waar mogelijk benutting en hergebruik van hemelwater;
- Maximaal inzetten op infiltratie van hemelwater naar grondwater via openbaar groen;
- Particulieren dragen zo veel mogelijk bij aan opvang van hemelwater en infiltratie van hemelwater naar grondwater;
- Ontharden van verharde oppervlakken en vergroenen;
- Vergroten van de bovengrondse berging op straat of andere verharde terreinen.

Daarnaast heeft Vitens een plan in voorbereiding om een transportleiding aan te leggen om vanuit Salland drinkwater naar Twente te krijgen. Het gaat hier om een complex project, omdat de leiding over de gronden van circa 15 gemeenten een paar duizend grondeigenaren loopt. Deze maatregel zal een belangrijke bijdrage leveren aan de waterbeschikbaarheid in Twente. Maar is geen totaaloplossing voor het verwachte tekort in de toekomst. Waterbesparing en hergebruik blijven daarom een urgent thema.

²⁵ <https://www.vitens.nl/Over-water/Water-besparen>

²⁶ <https://www.oldenzaal.nl/groenblauwe-tuinsubsidie>